

BARCELONA *verda*

DESEMBRE 2003

91

BARCELONA *verda*

Publicació bimestral
Núm. 91 desembre del 2003

Presidenta
Imma Mayol i Beltran

Vicepresidenta
Marina Subirats i Martori

Edita
PARCS I JARDINS DE BARCELONA
INSTITUT MUNICIPAL
Tarragona, 173
08014 Barcelona
tel.: 93 413 24 00
fax: 93 413 24 24
e-mail: parcsijardins@mail.bcn.es
www.bcn.es/parcsijardins

Director
Joan Conde

Coordinació
Gabriel Arranz

Cap de redacció
Maria Rosa Salvadó

Consell de redacció
Antonia Barba
Teresa Franquesa
Dani García
Xavier Hernández
Coloma Rull

Consell assessor
Desenvolupament de Parcs i Jardins de Barcelona, Institut Municipal:
Joan Andreu Verdaguer
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura: Miquel Vidal
Foment de les Arts Decoratives (FAD):
Xavier Rovira
Institut Municipal d'Educació de Barcelona: Antònia Hernández
Diputació de Barcelona: Manuel Canes
Escola d'Agricultura de Barcelona (UPC): Xavier Fàbregas
Direcció de Serveis de Vigilància Ambiental de Barcelona:
Margarida Parés
El Tinter, S.A.L.: Àngel Panyella
Gestió, producció editorial i impressió
El Tinter, S.A.L.
(empresa certificada ISO 14001 i EMAS)
tel.: 93 357 00 50

Col·laboradors d'aquest número
Montse Altimira, Josep M. Huertas Claveria, Pepe Encinas, Àlex March, Yolanda Monteiro, Salvador Pi, Albert Punsola

Disseny i maquetació
Manuel Reyes

Assessor lingüístic
Marià Pou Nadal

Fotografia
Dani García, Alonso José Fernández, Manel Raya

Foto portada
Dani García

Publicitat i patrocinis
José Luis Almudí

Secretaria i subscripcions
Núria Ugena

Tiratge
10.000 exemplars

Barcelona Verda no comparteix necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles publicats en aquesta revista.

Paper reciclat
Cyclus òfset
Torras de 115 i 170 g

Copyright: Reproducció autoritzada amb indicació de la font. Se'n sol·licita còpia.

EDITORIAL 3

NOTÍCIES 4

AGENDA 21 DE BARCELONA 12
L'Agenda 21 als districtes

EL PERSONATGE 14
Gary R. Hilderbrand, paisatgista

B VERDA 16

PARCS DE CIUTAT 20
Can Mercader, el parc dels rics al barri dels pobres

REPORTATGE 22
un missatge de PAU a tot el Món

L'OPINIÓ 25
Treinta años velando por la conservación del verde urbano

PAISATGISME 26
Barcelona, capital del paisatge

EDUQUEM PER A LA SOSTENIBILITAT 28
El Servei de Documentació d'Educació Ambiental, una eina per créixer en la sostenibilitat

APUNTS DE JARDINERIA 30
Plantes amb valor afegit

FULLS TÈCNICS 32
El paisatge ocult de la ciutat: les arrels dels arbres

MOLT CAMP PER CÓRRER 34

DIRECTORI VERD 38

La portada

PARTERRES EN FLOR

Aquest és l'espectacular aspecte que ofereix, al Viver Tres Pins, la zona d'emmagatzement de les plantes que tenen com a destí els parterres de flor de Barcelona. Una catifa acolorida que a hores d'ara ja s'està repartint arreu de la ciutat. Amb pensaments grocs i taronges en els parterres històrics, pensaments blaus i blancs en els parterres emblemàtics, i boixacs grocs i taronges en els parterres urbans. Tot un món de color que de ben segur il·luminà els grisos dies d'hivern a la ciutat.

Editorial

Guarnir l'hivern

L'arribada del fred és sinònim de paisatges somorts, amb arbres sense fulles, mancats de flors. Una imatge que no necessàriament és l'única possible. Totes les estacions en tenen, de flors. Es tracta, simplement, de buscar les espècies que tinguin la seva època de floració durant aquest període. Així, el novembre és el mes en què Parcs i Jardins guarneix els parterres amb espècies que els ompliran de color fins a l'inici de la primavera. Aquest any, el blanc, el blau, el groc i el taronja dels pensaments, i el groc i el taronja dels boixacs il·luminaran els carrers de Barcelona.

Una "il·luminació" que s'afegeix a la pròpia de les festes de Nadal, en què aquest any s'ha tingut especial cura pel que fa a l'estalvi energètic, que a Barcelona ja està al voltant del 25% respecte a èpoques anteriors, quan els ornaments dels carrers es feien únicament a base de bombetes. Un pas endavant, doncs, en la sostenibilitat, al qual s'haurà d'afegir, passat festes, l'esperit cívic dels barcelonins i barcelonines a l'hora de fer possible que el verd nadalenc es pugui aprofitar. Arreu de la ciutat s'instal·laran punts de recollida d'aquesta matèria orgànica, que, un cop traslladada a la corresponent planta de reciclatge, es transformarà en compost.

Com que el Nadal és temps d'endrea, també hem iniciat el període de poda de l'arbrat viari de la ciutat. Una feina que es prolongarà durant uns quants mesos i que permetrà gaudir d'un arbrat més sa, més ben format i més ben adaptat a les característiques urbanes de Barcelona. És d'aquesta manera que els arbres, sens dubte un dels elements més importants del patrimoni verd de la ciutat, ens podran regalar tots els seus beneficis ambientals.

Flors als parterres, il·luminació de baix consum als carrers, aprofitament del verd nadalenc, endrea de l'arbrat viari..., elements, tots plegats, que contribuiran a guarnir el temps d'hivern i, per tant, a millorar la qualitat de vida a la nostra ciutat. Que així sigui. I bones festes! ■

Joan Conde del Campo
director gerent de Parcs i Jardins

Arriba Nadal

El 2 de desembre a la tarda, l'alcalde de Barcelona, Joan Clos, i la quarta tinenta d'alcalde i presidenta de Parcs i Jardins, Imma Mayol, van inaugurar el tradicional pessebre que cada any l'ajuntament instal·la a la plaça de Sant Jaume. En aquesta ocasió, els visitants han d'entrar en una gran capsa que embolcalla un magnífic regal: el naixement. Aquest pessebre, fet per Parcs i Jardins, ha estat el guanyador del concurs d'idees convocat amb motiu de l'Any del Disseny. Abans de la inauguració es va celebrar un concert de nades al Saló de Cent. El pessebre l'ha patrocinat Fecsa-Endesa i han col·laborat a fer-lo Cespa, Toyota i Movistar.

Imma Mayol durant l'entrega de premis del concurs *Guarneix-me* 2003

Un altre aspecte que s'ha de ressaltar pel que fa a les ornamentacions dels carrers són els nous dissenys de llums que s'han instal·lat a les principals vies del centre de la ciutat, elaborats amb materials que permeten mantenir i fins i tot augmentar l'estalvi energètic del 25%, aproximadament, aconseguit en els últims anys.

'GUARNEIX-ME'

Aquest és un dels elements més importants de l'activitat de Parcs i Jardins durant el Na-

dal i s'adreça a les escoles. *Guarneix-me* és un concurs que té com a objectiu popularitzar les espècies autòctones, com és el cas de l'arboç, a l'hora d'ornamentar la llar durant les festes i, d'altra banda, fomentar la fabricació de guarniments amb materials reciclats. Aquest any, l'entrega de premis de l'onzena edició del concurs es va fer el dia 11 de desembre, als jardins de l'Hospital de Sant Joan de Déu, i va comptar amb 375 participants, entre alumnes i acompanyants, i un total de tretze projectes presentats. Imma Mayol va ser l'encarregada d'entregar els guardons als centres guanyadors del *Guarneix-me 2003*, que van ser les escoles Auxilia, Mare de Déu de Montserrat (segon nivell i primer nivell) i Virolai (grup A).

CONCERT DE NADAL

Amb tres edicions al darrere, el Concert de Nadal de la Gent Gran va tornar a omplir fins a l'última cadira l'Auditori de Barcelona el 16 de desembre. Dalt de l'escenari, quatre corals acompanyades per la Banda Municipal de Barcelona. El repertori del concert va repassar les músiques nadalenques de tot arreu, i les corals participants, Bascònia, Caliu, Casal de Gent Gran de Sant Andreu i Amiba, van desgranar amb encert

el Concert de Nadal de la Gent Gran va tornar a omplir fins a l'última cadira l'Auditori de Barcelona

melodies tan populars com *El cant dels ocells* o *Rossinyol*, al costat de peces d'altres països, com la nord-americana *El trineu* o la siciliana *Aclarida nit de Nadal*. El tercer Concert de Nadal de la Gent Gran es va cloure amb una segona part protagonitzada per la Banda Municipal de Barcelona, dirigida pel mestre Josep Mut, que va dedicar el repertori a homenatjar els grans referents del ballet clàssic. S'ha d'esmentar, finalment, que al gener tornen els Cicles Musicals al Saló de Cent, un programa de concerts quinzenals oberts a tots els públics que en el 2004 es dedicarà a les músiques d'arreu del món.

RECICLEM EL VERD

Des del dia 3 fins al 13 de gener, Parcs i Jardins instal·larà 218 punts de recollida de

verd nadalenc distribuïts pels deu districtes de Barcelona. Alguns d'aquests punts se situaran a prop dels principals eixos comercials. L'objectiu és facilitar als comerciants el trasllat als punts de recollida de la gran quantitat d'ornamentacions vegetals que es fan servir en aquestes zones. Per fomentar la recuperació d'aquestes restes, aquest any Parcs i Jardins participarà en la cavalcada de Reis amb una carrossa que lluirà el missatge *Porta'ns el teu arbre de Nadal*.

Per a la campanya 2003-04, l'Institut Municipal ha destinat 5 camions i 20 persones, que entre el 3 i el 13 de gener recolliran i traslladaran els arbres de Nadal a l'Ecopark, on es reciclaran i es transformaran en compost. Des que es va iniciar aquesta recollida selectiva, l'any 1997, s'han pogut recuperar i reciclar gairebé 250.000 arbres. ■

CONTROL DE QUALITAT DE ZONES VERDES AMB AGENDA ELECTRÒNICA

- ▶ **Control exhaustiu** sobre el resultat del manteniment de les zones verdes.
- ▶ Enregistrament de totes les dades en **suport electrònic** POCKET PC de fàcil sincronització amb la informàtica municipal.
- ▶ Sistema absolutament **elàstic**, que permet una adaptació immediata a les constants modificacions de la jardineria urbana.
- ▶ Gestió de les **incidències** que puguin aparèixer.

En definitiva, **optimització i racionalització** de la prestació del servei.

Per a més informació:
 CIAS COM 2001
 C/Petrarca, 22 Local
 tel.: 93 407 40 40
 fax: 93 407 40 41
 a.e.: miquel@ciascom.com

Lliurament dels Premis Acció 21

L'11 de desembre es va fer, al Saló de Cròniques de l'Ajuntament de Barcelona, l'acte de lliurament dels Premis Acció 21, instituïts pel Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat amb l'objectiu d'estimular iniciatives ciutadanes que contribueixin a aconseguir els objectius de l'Agenda 21 de Barcelona. En aquesta primera edició dels premis, s'hi han presentat 39 entitats, amb un total de 42 projectes.

Les deu iniciatives premiades són les següents: *Projecte Rius: la importància de la participació social en la gestió dels espais fluvials*, presentada per l'Associació Hàbitats-Projecte Rius; *Substitució de vehicles d'hidrocarburs per vehicles d'energies netes*, presentada per la Cooperativa Trèvol; *Guia d'accés sostenible als centres de treball: per una mobilitat segura, eficient i econòmica dels treballadors*, presentada per la Comissió Obrera Nacional de Catalunya; *Taller sobre pràctiques ambientals aplicades a l'arquitectura i l'urbanisme*, presentada per la Universitat Politècnica de Catalunya; el programa *Lluita contra l'exclusió social i sostenibilitat ambiental*, presentada per l'Associació Intersectorial de Recuperadors i Empreses Socials de Catalunya (AIRES); *Una experiència comunitària d'educació en valors: "Camí Amic"*, presentada per l'AMPA de l'Escola Pública Auró; *Iniciativa d'educació ambiental per al foment de l'estalvi energètic*, presentada per l'Associació de Veïns de la Trinitat Nova, que, amb un gran sentit de

l'oportunitat, ha dut a terme un treball educatiu directe i efectiu, des de la proximitat i la simplicitat; *Pacte pels residus a Ciutat Vella*, presentada pel Grup Ecologista del Nucli Antic de Barcelona, que, amb un grup multicultural d'educadors, desenvolupa un programa de sensibilització i participació ciutadana dirigit a l'assumpció de la responsabilitat individual i col·lectiva en la gestió dels residus urbans del barri; *Declaració Mediambiental 2003*, presentada pel Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona, i *Festes sostenibles al carrer de la Llibertat*, presentada per la comissió de festes d'aquest carrer del districte de Gràcia. Ha estat mereixedor d'una menció especial el projecte *Model integrat de gestió de residus*, presentat per Mercabarna. ■

Lliurament dels Premis Acció 21. En aquesta primera edició dels guardons, s'hi han presentat 39 entitats

JULIVERT MEU

Unes arracades per passar l'hivern per Joma

Benvinguda a la tardor

El 2 de novembre passat, Parcs i Jardins va celebrar l'arribada de la tardor amb una gran castanyada al Parc de les Aigües, al districte d'Horta-Guinardó, que va comptar amb la presència de la tercera tinenta d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona i presidenta de Parcs i Jardins, Imma Mayol, i de la regidora del districte, Elsa Blasco, i a la qual van assistir al voltant de 3.000 persones.

Juntament amb les activitats lúdiques, la Festa de la Tardor 2003 ha tingut com a tema central, un cop més, el compostatge dels residus orgànics urbans, una pràctica que Parcs i Jardins fomenta des del 1998 amb la campanya *Fem compost als parcs* i en què actualment ja participen 442 famílies barcelonines, que dipositen les seves restes orgàniques en els compostadors situats en disset espais verds de la ciutat. Així, juntament amb testos de margarides blanques, castanyes i moniatos, els assistents a la festa van ser obsequiats amb bosses de compost i van poder conèixer millor la bicompartimentació de residus

domèstics –orgànics i rebuig–, que s'està implantant al districte. La celebració va comptar amb la participació de representants de WWF/Adena, que van fer balanç de la introducció de colònies d'ànecs autòctons als parcs de la ciutat. També s'ha de destacar que durant la Festa de la Tardor es van estrenar els nous jocs que s'han instal·lat en tres àrees de joc infantil del parc. La Festa de la Tardor 2003 va comptar amb la col·laboració del Districte d'Hor-

ta-Guinardó, la Direcció de Participació i Educació Ambiental, l'Agència d'Ecologia Urbana de Barcelona i *El Periódico de Catalunya*. ■

El Planetari Municipal posa a l'abast el cel de Barcelona

El Parc Güell va ser l'escenari, els dies 8 i 9 de novembre, de la segona edició de les jornades *El cel de Barcelona*. Aquestes jornades, organitzades pel Planetari Municipal de l'Ajuntament de Barcelona, es desenvolupen en el marc de la Setmana de la Ciència i estan dedicades a la divulgació de l'astronomia, l'astronàutica i la meteorologia. Aquest any han comptat amb el suport, entre d'altres, de l'Agència Europea de l'Espai, el Museu de la Ciència de València i la Universitat Autònoma de Barcelona. Els continguts de les jornades es van

dividir en diferents àrees temàtiques: la "fira del cel", amb tallers i activitats per als nens i nenes i conferències sobre astronomia i meteorologia; l'exposició dels projectes i les activitats de les entitats que participaven en la mostra; una àrea de divulgació astronòmica, representada per les agrupacions astronòmiques de Sabadell, Castelldefels i Barcelona, i una estació meteorològica i els instruments necessaris per fer-la servir, aportats per l'Institut Nacional de Meteorologia i l'Agrupació d'Observadors Meteorològics. ■

Enjardinament per a la 3a. Biennial Europea del Paisatge

Com ja es habitual en aquest esdeveniment, Parcs i Jardins ha dissenyat un enjardinament efímer per ornamentar l'escenari on ha tingut lloc la Biennial 2003. Aquest any ha consistit en la realització d'un paisatge natural, constituït per illetes de vegetació que envaeixen el paviment de la plaça i de l'edifici del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, seu de la Biennial. La vegetació és protagonista de l'espai i hi és present amb un aspecte volgutament informal (prat natural i gramínies). No es representa un jardí urbà, les illetes volen ser segments de natura asilvestrada, i simbolitzen la necessitat de treballar a partir de la "natura" –i si pot ser només amb natura– en qualsevol procés projectual sobre el territori i el paisatge. Els materials constructius i vegetals d'aquesta actuació efímera es recuperaran i es tornaran a utilitzar als parcs i jardins de la ciutat. ■

Jornada tècnica de Fedenatur

El 18 d'octubre passat va tenir lloc, a Milà, una jornada tècnica de la Federació Europea d'Espais Naturals i Rurals Metropolitans i Periurbans (Fedenatur), a la qual van assistir representants de diferents parcs d'Itàlia, Espanya, Bèlgica, Portugal i França. El motiu de la reunió va ser debatre les funcions que aporten a les ciutats els Espais Naturals Periurbans (ENP) des del punt de vista econòmic, estratègic, ambiental i social. També es va analitzar quins són els seus punts febles i els seus problemes i quines han de ser les propostes per bastir estratègies que en permetin la preservació, consolidació i expansió.

Aquesta reunió s'emmarca en un projecte que ha estat encarregat per la Direcció General de Medi Ambient

de la Comissió Europea a Fedenatur, l'única associació europea especialitzada en la gestió dels entorns naturals i rurals d'Europa. Es tracta d'establir un quadre de valors dels ENP, conèixer la seva tipologia, establir indicadors d'avaluació de les seves funcions en relació amb els beneficis que aporten als ciutadans i, finalment, formular recomanacions en matèria d'optimització de les seves funcions. L'informe es lliurarà aquest desembre, amb la voluntat que sigui un primer pas en l'establiment d'un marc de col·laboració fluida amb la Comissió Europea i amb la vocació d'aportar criteris i bones pràctiques que permetin tractar millor i amb més cura un recurs tan limitat com és el territori dels àmbits metropolitans. ■

IV Congrés de Ciències del Paisatge

L'octubre passat es va celebrar, al Parc Nacional dels Aiguamolls de l'Empordà, el IV Congrés de Ciències del Paisatge, que aquesta vegada s'ha dedicat a les actuacions sobre el territori des d'un punt de vista global, tant pel que fa a paisatges naturals com rurals o urbans. En la carta manifest que recull les conclusions de les diferents ponències presentades en el congrés s'assenyala que la realitat del paisatge és necessària per a la societat, tant pel que respecta a la seva subsistència biofísica com a l'equilibri psíquic, el benestar i la qualitat de vida, i es destaca la necessitat de conservar el paisatge dins de la seva dinàmica. ■

Comença la Campanya 2003-04 de Gestió de l'Arbrat Viari

El 3 de novembre passat, Parcs i Jardins va iniciar la campanya d'actuacions sobre l'arbrat de la ciutat, que inclou les feines de poda, arrabassament i plantació de nous exemplars. En aquesta campanya està previst podar més de 37.000 arbres, basant-se en els criteris especificats en el Pla de Gestió de l'Arbrat Viari de Barcelona, així com en els protocols establerts per a cada cas i cada situació. En els treballs de poda, hi intervindran 11 equips mòbils de 6 operaris cadascun, que disposaran de 20 plataformes elevadores, 1 vehicle amb cistella, 1 camió tràiler i 3 "camions pop" per a la recollida de les restes vegetals, que es traslladaran a plantes de tractament de residus per transformar-les en compost.

Com en la campanya anterior, només s'actuarà en els exemplars de l'arbrat viari que pel seu desenvolupament i creixement necessitin aquesta actuació, sigui per afavorir la seva convivència amb l'entorn o per ordenar-ne el creixement. Això afecta tant els arbres de gran port com els joves, que a vegades necessiten poda de formació per corregir la direcció de les branques i evitar podes futures. Simultàniament, es retiraran 2.200 soques, s'arrencaran 1.000 exemplars en mal estat i es plantaran 4.500 arbres nous, amb l'objectiu d'evitar l'existència de falles en l'arbrat viari.

Per evitar al màxim les molèsties als veïns i veïnes, vuit dies abans de començar la poda als diversos barris de la ciutat se'ls farà saber que s'han de fer aquestes feines amb fulls informatius als parabrises dels vehicles estacionats i amb cartells als habitatges dels trams de carrer afectats.

PARTERRES DE FLOR

Juntament amb la Campanya de Gestió de l'Arbrat Viari, al novembre, Parcs i Jardins també va començar la plantació dels parterres de flor d'hivern i de principis de primavera. Es plantaran al voltant de 200.000 unitats en una superfície de parterres de gairebé 8.400 m². Les espècies triades han estat els pensaments (*Viola witrockiana*), grocs i taronges per als parterres històrics i blaus i blancs per als parterres emblemàtics, i els boixacs (*Calendula officinalis*), grocs i taronges en el cas dels parterres urbans. ■

Parcs i Jardins en la Setmana de la Ciència

Parcs i Jardins ha participat en l'organització dels actes celebrats amb motiu de la vuitena Setmana de la Ciència, que aquest any ha tingut com a lema "La tardor de l'evolució". Així, el 7 de novembre es va fer una visita als Jardins de Mossèn Costa i Llobera, que contenen una de les col·leccions de cactàcies més importants d'Europa. La visita

la va guiar el conservador d'aquest espai i es va dedicar a donar a conèixer quins són els mecanismes d'adaptació de les plantes als climes molt àrids.

El 14 de novembre, a l'Aula d'Ecologia de l'Hivernacle del Parc de la Ciutadella, l'obtentora Anne Neuve-Eglise va oferir una conferència sobre el Roserar de Cervantes i l'evolució de les roses. La conferència va tenir dues parts, la primera dedicada a la restauració del Roserar de Cervantes i a l'explicació del seu circuit botànic, i la segona centrada en la història de les roses.

Parcs i Jardins també va col·laborar en una activitat de l'àmbit de la biologia adreçada a joves estudiants del cicle secundari d'ensenyament i en què van participar una seixantena de nois i noies. L'activitat va consistir en l'exposició per part de tècnics de l'Institut dels beneficis ambientals que els arbres d'alineació aporten a la ciutat, i va tenir com a complement una de les proves de la gimcana de la Setmana de la Ciència, dedicada a l'ADN, sota el lema "Construeix la doble hèlix", en què van prendre part 114 nois i noies. ■

L'ECOSEMÀFOR ● ● ●

JARDINS INSOSTENIBLES

Segons un estudi fet per la Universitat Autònoma de Barcelona, la creixent construcció d'habitatges unifamiliars ha disparat la despesa d'aigua a l'àrea metropolitana de Barcelona. La causa és el consum destinat a regar el jardí. Com que en la majoria de casos està sembrat amb gespa, la necessitat d'aigua és molt elevada, sobretot a l'estiu. Cal, doncs, tenir en compte les espècies adaptades al clima mediterrani, molt ornamentals i, sobretot, molt més "verdes".

BALENES EN PERILL

L'afany de guanyar diners amb el petroli no té aturador. Ara sembla que els ha tocat el rebre a les balenes de l'estuari del riu Sant Llorenç, a la província canadense del Quebec, ja que estan greument amenaçades per un projecte d'exploració petrolífera i de gas. Les organitzacions conservacionistes han fet el crit d'alerta i han demanat una moratòria del projecte, perquè, segons han manifestat, podria afectar tots els mamífers marins de la zona. Mala peça al teler.

PREMIS ACCIÓ 21

La participació de 39 entitats, amb un total de 42 projectes, en la primera edició dels Premis Acció 21 demostra que l'Agenda 21 de Barcelona compta amb la necessària participació activa de la societat civil. Una notícia molt bona que posa de manifest que, a Barcelona, tant les instàncies polítiques com les ciutadanes han apostat per un futur més sostenible en àmbits i activitats molt diversos.

www.diba.es/parcs

Xarxa de Parcs Naturals
Diputació de Barcelona

100.625 hectàrees d'espais naturals protegits

La Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona està formada per 12 espais naturals d'alt valor paisatgístic, ecològic i cultural.

Abasta 100.625 hectàrees, de 99 municipis. Això representa el 22% del territori de la província, on viu el 70% de la població de Catalunya.

Aposta per un equilibri entre la preservació dels parcs i el desenvolupament econòmic de la població.

Fomenta l'ús públic del patrimoni natural i l'educació mediambiental, perquè tothom gaudeixi, conegui i respecti la natura.

Xarxa de Parcs Naturals
Diputació de Barcelona

Comte d'Urgell, 187
3a planta
08036 Barcelona
Tel. 934 022 400
Fax 934 022 439
xarxaparcs@diba.es

L'Acció 21 als districtes

Tots els districtes de Barcelona van prendre part activa en el procés d'elaboració de l'Agenda 21 de la ciutat. Un cop firmat el *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat* segueixen treballant per respondre als seus reptes i, alhora, a les necessitats específiques del districte. Una feina que posa de manifest que, a Barcelona, el camí cap a la sostenibilitat és una feina que s'està impulsant des dels àmbits més propers als ciutadans i ciutadanes.

“**P**ensa globalment, actua localment.” És ben clar que aquesta és la divisa dels districtes de Barcelona, que, sense excepció, s'impliquen en el treball per fer una ciutat i uns barris més sostenibles. Un fet que obeeix tant a la voluntat dels responsables municipals com, sobretot, a l'interès de la gent, que vol anar aconseguint majors nivells de qualitat ambiental en el seu entorn immediat amb un menor impacte sobre el planeta.

És per aquest motiu que presentem algunes de les iniciatives desenvolupades en cinc districtes de la ciutat, com a primera aproximació a la feina que s'està fent arreu de Barcelona, de la qual ens seguirem fent ressò.

CIUTAT VELLA

Aquest és el districte més antic de Barcelona i, per tant, un dels que tenen més necessitat de renovació estructural. Una de les seves contribucions fonamentals als objectius

del *Compromís* és el programa de rehabilitació del centre històric de la ciutat, que duu a terme Foment de Ciutat Vella. El programa (2002-05) preveu campanyes específiques, amb cinc àmbits d'actuació: accessibilitat, medi ambient, espai urbà, habitatge de lloguer i intervencions complementàries. En l'àmbit del medi ambient, les actuacions se centren en dos aspectes relacionats amb la gestió de l'aigua potable: la substitució dels dipòsits d'acumulació, amb la instal·lació d'aigua directa en els edificis, i el foment de mesures estalviadores d'aigua a l'interior dels habitatges.

EIXAMPLE

El Fòrum Cívic Sagrada Família, un òrgan de participació que aglutina entitats del barri, veïns i representants municipals, ha estat, sens dubte, una entitat pionera en les qüestions ambientals al districte. La seva feina ha donat com a resultat múltiples iniciatives ben conegudes: el camí escolar de Tabor, l'hort biològic al terrat del Centre Cívic, els Cicles d'Educació Mediambiental o el mapa ecològic del barri. Últimament s'hi han sumat les activitats del Servei d'Educació Ambiental del Punt Verd del barri de la Sagrada Família, un punt d'informació sobre la cultura de la sostenibilitat i sobre els diferents projectes ambientals que es duen a terme al barri. Hi ha un programa bimestral d'activitats, amb una oferta específica per als centres educatius, i un servei d'assessorament i suport a organitzacions i

A l'esquerra, hort biològic del terrat del Centre Cívic del Barri de la Sagrada Família, al districte de l'Eixample

A la dreta, restauració del pantà de Vallvidrera i el seu entorn, un dels programes que s'estan desenvolupant al districte de Sarrià-Sant Gervasi

col·lectius del barri. El Punt Verd està situat a la cantonada dels carrers Lepant i Provença.

GRÀCIA

Aquest districte, implicat des de fa temps en el treball per la sostenibilitat, s'ha dotat d'un òrgan de participació en aquest àmbit: el Consell de Sostenibilitat i Medi Ambient de Gràcia, format per representants d'organitzacions de la societat civil, partits polítics, escoles i empreses, i per ciutadans i ciutadanes a títol individual. Aquest consell es va crear abans d'iniciar-se la fase de participació ciutadana de l'Agenda 21 de Barcelona, i actualment està preparant el Pla d'Acció 21 del districte. A finals de l'any passat ja va elaborar una llista de propostes concretes seguint l'esquema del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*, i ara s'està treballant en la seva prioritització mitjançant quatre grups de treball temàtics.

Paral·lelament s'han emprès diverses iniciatives, com l'ambientalització de les dependències i els serveis del districte; la utilització de gots compostables i la recollida dels residus orgànics a les festes populars, i l'edició d'un mapa ecològic de Gràcia. També s'ha creat un butlletí informatiu que recull totes les iniciatives relacionades amb l'Agenda 21 del districte, i que es distribueix per correu electrònic.

SARRIÀ-SANT GERVASI

Des de fa tres anys, al districte de Sarrià-Sant Gervasi funciona de manera regular una comissió de la qual formen part tots els centres educatius públics i els concertats que s'hi han volgut afegir, així com el Centre de Recur-

sos Pedagògics i la Divisió de Serveis Personals del districte. Tots aquests centres (16) estan elaborant la seva Agenda 21 Escolar. La comissió és l'eix vertebrador de la relació entre el Consell del Districte i els centres educatius: els programes i actuacions promoguts pel consell passen als centres a través de la comissió, i les iniciatives i demandes dels centres passen a la direcció del districte a través de la mateixa comissió. Aquest òrgan d'intercanvi fa possible l'aprofitament de sinergies comunes i l'optimització de recursos. Així mateix, la comissió coordina les iniciatives i aportacions d'altres agents que actuen al territori. Els programes que actualment es desenvolupen en aquest marc són: la recollida selectiva de residus; la restauració del pantà de Vallvidrera i entorn; els plans de mobilitat i camins escolars, i la campanya de reducció del consum d'aigua als domicilis i als centres educatius.

SANT MARTÍ

El districte X ha fet seu el *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat* elaborant un document de 21 punts específics, firmat per 14 entitats de Sant Martí. El juny passat, les entitats firmants es van reunir en una trobada de formació i intercanvi en la qual els assistents van compartir experiències i projectes al voltant dels respectius plans d'acció per la sostenibilitat. Un aspecte molt interessant va ser la realització d'un taller d'"ofertes i demandes", que va permetre visualitzar la gran potencialitat de la xarxa associativa d'aquest districte, entesa com un canal de col·laboració i ajuda en l'avenç cap a la sostenibilitat. ■

Al districte de Ciutat Vella es desenvolupa un programa de rehabilitació del centre històric de Barcelona

---

A Barcelona, el camí cap a la sostenibilitat és una feina que s'està impulsant des dels àmbits més propers als ciutadans i ciutadanes

---

Butlletí electrònic de l'A21 de Gràcia

SECRETARIA TÈCNICA DE L'AGENDA 21 DE BARCELONA:

**Nil Fabra, 20 08012 Barcelona. Tel.: 93 237 47 43,
fax: 93 237 08 94,
a. e.: agenda21@mail.bcn.es
www.bcn.es/agenda21**

PER SABER-NE MÉS

www.fomentdecitutatvella.net
Butlletí de l'Agència 21 de Gràcia: es pot sol·licitar a la següent adreça electrònica:
agenda21gracia@mail.bcn.es
Servei d'Educació Ambiental del Punt Verd del Barri de la Sagrada Família. Lepant, 281-283, tel. 934 350 547.
aula_ambiental@telefonica.net

Gary R. Hilderbrand, paisatgista

“La visió romàntica de la natura ja no ens és vàlida”

Nascut a Nova York el 1956, Gary R. Hilderbrand és director de Reed Hilderbrand i professor adjunt a l'Escola de Disseny de Harvard des del 1990. Ha publicat nombrosos assajos a la premsa i en llibres i forma part de la redacció de les prestigioses revistes *Landforum* i *Harvard Design Magazine*. Entre els seus principals projectes destaquen la rehabilitació del Christian Science Plaza, a Boston, i del cementiri de Mount Auburn; les intervencions al museu d'art Taft, a l'escola Sterling and Francine Clark i a l'Arboretum Arnold, de la mateixa Universitat Harvard, i també un dels projectes, finalment no escollit, per a la 'zona zero', a Manhattan. Gary Hilderbrand és un paisatgista que ha reflexionat a fons sobre les possibilitats i els límits d'una professió que viu amb passió.

Els ordinadors i la civilització de la imatge estan influïnt en la nostra visió del paisatge

Quines diferències hi veu, entre ser paisatgista als Estats Units i ser-ne a Europa?

L'arquitectura del paisatge comença fa uns 150 anys, als Estats Units. El 1858 va haver-hi un concurs per dissenyar el futur Central Park de Nova York. Ja en aquella època es té consciència que el paisatge s'ha de tenir en compte en el desenvolupament de la ciutat. En definitiva, que el litoral, els rius, les roques, els arbres poden ser components de la condició urbana. Això es converteix a finals del segle XIX en una activitat professional per a gent que aleshores s'identificaven com a “arquitectes del paisatge”. A Europa, l'establiment d'aquesta professió com a tal no arriba fins a mitjans del segle XX, i no a tots els països.

Els paisatgistes volem un món saludable, sostenible i que, a més, tingui qualitat

Per què el paisatge americà, entès en sentit ampli, fascina tant els europeus? És una qüestió cultural, emocional? Què és?

És la fascinació per l'altre. Nosaltres som l'altre; una forma diferent de ser i de viure. Però és cert que s'hi barregen qüestions culturals i emocionals: hi ha una visió romàntica molt fixada en el subconscient col·lectiu a partir de les icones de l'Amèrica del progrés dels anys 50 i 60 que encara té molta força. Al mateix temps, i més racionalment, també s'ha donat a Europa una visió que el fenomen de l'*urban sprawl* és dolent per al territori perquè desfigura el camp. Així, durant molts anys, a Euro-

pa s'ha contingut aquest fenomen i s'ha mantingut la ciutat compacta i amb un fort contrast amb els seus voltants rurals. De tota manera, en els darrers anys, vosaltres també teniu *urban sprawl*, i la ciutat comença a envair el camp, de manera que els nostres paisatges, tot i mantenir encara les seves diferències, tendeixen a assemblar-se.

Creu que la societat visual, digital i mediàtica acabarà canviant la nostra visió del paisatge?

Estic convençut que sí. Des del naixement de la idea de paisatge, la seva representació visual ens ha influït en la forma de veure'l, i això és vàlid tant per als pintors holandesos de fa uns segles com per a les imatges digitals dels ordinadors en el nostre segle XXI. Jo crec que la visió que ve condicionada pels ordinadors i la civilització de la imatge afecta la nostra mirada sobre el paisatge en el sentit que pateix una certa superficialitat i feblesa. És inevitable, tenint en compte l'enorme quantitat d'imatges que podem veure i la velocitat amb què ho podem fer avui en dia.

En aquest context, com hem de contemplar la natura?

La visió de la natura en el segle XIX, la imatge romàntica de la natura, ja no ens és vàlida, avui. Aleshores, la natura era una cosa distant,

per ser admirada en la seva majestuositat i reproduïda en pintura o fotografia. Hi havia un desdoblament entre la natura i nosaltres. Ara, el concepte és diferent: nosaltres existim en la natura; en definitiva, som part d'ella, i, en aquest sentit, podem dir que és natural per a nosaltres construir l'entorn. Seguint aquest raonament, d'alguna manera, l'artificialitat també forma part de la natura.

Quin seria l'objectiu final, com a professional, del paisatgista?

Un món saludable per viure-hi i que sigui sostenible. A més, de manera indèstriable de tot això, crear qualitat.

Una professió que es confronta amb reptes plens de complexitat, doncs, com podia ser, per parlar d'un cas concret, la "zona zero", al sud de Manhattan. Quins elements hauria de contenir la rehabilitació de la zona?

Elements que ja tenia, com l'activitat comercial i un centre intermodal de transports de la part baixa de Manhattan. Cal revitalitzar tot això, per una banda, i, per l'altra, cal commemorar un fet absolutament dramàtic que va passar allà mateix. Això és encara més important que el primer element que he citat. És necessari que l'experiència de qui passi per aquest indret sigui equivalent a la que es pot tenir al Grand Canyon, a Sant Pere del Vaticà o veient com la llum entra pels finestrals de la catedral de Chartres. Ha de ser una experiència que deixi sense alè, a prop del que es podria dir sublim. Això es pot aconseguir amb una construcció espectacular, forta, però que, alhora, sigui viva. No puc imaginar una solució tecnològica, convencional i estàtica per a la zona, perquè difícilment pot aconseguir el grau de significació que ha de tenir un memorial per a un fet tan important com aquest. En aquest sentit, nosaltres vam proposar un mur enorme, de 30 metres d'altura, però que tindria irrigació contínua, i en el qual creixerien nombroses plantes. Aquest mur viu no existeix enlloc, seria únic. A l'esplanada, uns quadrats grandiosos, que tothom podria trepitjar, ens recordarien la silueta de la base de les torres. El nostre projecte, però, ha estat desestimat.

Parli'ns d'una intervenció menys espectacular, al riu Charles, a la ciutat de Boston.

És un projecte petit inscrit en un sistema molt més gran, que és el passeig fluvial. El que és més significatiu d'aquesta plataforma sobre el

---

Crec fermament que cap espai en el qual puguem intervenir és *tabula rasa*. Tot espai ve amb la seva història

---

riu, amb arbres, és que fa de jardí de rehabilitació per a un hospital i, alhora, forma part d'aquest passeig fluvial, obert a tota la ciutadania. Aquesta coincidència o superposició de funció privada i pública és interessant perquè es revela com a perfectament compatible.

El cas del cementiri de Mount Auburn planteja menys llibertat a l'hora de treballar-hi?

És normal en la nostra professió haver de treballar en un context molt marcat per la història, i aquest n'és un cas paradigmàtic. Un cementiri rural considerat com a monument nacional, i, per tant, com un indret a preservar. Aleshores, quan se'ns demana d'intervenir-hi és quan arriba la reflexió sobre els límits del canvi. En aquest cas, el nostre projecte introdueix la novetat de no marcar tombes individuals; les persones enterrades en aquest indret s'identifiquen de manera col·lectiva en quatre monuments, i això és un canvi respecte a la tradició americana.

Fins a quin punt pesa la tradició sobre els projectes contemporanis d'arquitectura del paisatge?

Crec fermament que cap espai en el qual puguem intervenir és *tabula rasa*. Tot espai ve amb la seva història. Aquí potser ens diferenciem dels europeus. Per exemple, a la ciutat jardí pròpia de la Il·lustració, com és la nostra capital, Washington, cal intervenir-hi tenint en compte aquesta tradició de jardí habitat, i, per tant, privilegiem aquest acostament per damunt de consideracions urbanístiques o ecològiques perquè volem donar prioritat al valor de la història com a representació cultural.

A vostè li agrada parlar del concepte de moviment en relació amb el paisatge. Què vol dir exactament?

El paisatgista, a diferència de l'arquitecte, que crea una cosa estàtica, treballa en uns escenaris que per força canviaran amb el temps, perquè són vius. El moviment és lent, però inevitable. Això ens obliga a pensar en un paisatge que es desplega en el temps en una mena de seqüència cinematogràfica, i aquí cal tenir en compte moltes variables. I allà on nosaltres no arribem en el coneixement d'aquestes variables, doncs hem d'anar a buscar els que en saben, com els botànics o els geòlegs. Hi estem obligats. ■

Albert Punsola

PARC DE LA CIUTADELLA →

L'Hivernacle és una de les instal·lacions més visitades d'aquest parc. És per aquest motiu que s'hi han replantat algunes espècies –*Anthurium andrea-num*, *Guzmania sp.*, *Spathiphyllum sp.*, falzia negra (*Asplenium adiantum-nigrum*), *Nidularium sp.*, *Kalanchoe blossfeldiana*, *Dieffenbachia seguine* 'Tropic snow' i heures (*Hedera helix*)– per donar més vistositat a l'espai.

CARRER SOTSTINENT NAVARRO

Per millorar l'enjardinament dels fossats que hi ha en aquest carrer i la plaça Ramon Berenguer el Gran, s'hi han plantat heures (*Hedera helix*) i *Elaeagnus pungens*. També s'hi ha sembrat gespa i s'ha completat la instal·lació de reg programat.

ÀREES PER A GOSSOS

S'ha plantat de nou amb alzines (*Quercus ilex*) de port arbustiu tota la tanca vegetal que envolta l'àrea per a gossos situada a la confluència dels c. Vallonzella i Joaquim Costa.

PASSEIG DE SANT JOAN →

Als parterres que hi ha al tram comprès entre l'Arc de Triomf i l'av. Diagonal, s'hi han plantat 850 baladres (*Nerium oleander*) recuperats d'altres espais de la ciutat.

CASA BATLLÓ

Les últimes feines que s'han fet per recuperar el parterre que hi ha al davant d'aquest edifici tan emblemàtic del pg. de Gràcia, força afectat pels actes vandàlics, han consistit en la plantació de pitòspors (*Pittosporum tobira nana*), que permeten destacar el magnífic exemplar de *Cycas revoluta* que hi ha al parterre.

← GRAN VIA DE LES CORTS CATALANES

Als trams compresos entre els c. Bailèn i Bruc i la pl. Tetuan i el pg. de Gràcia s'ha fet la posada a punt dels parterres i les tanques vegetals amb la plantació de 2.350 pitòspors (*Pittosporum tobira*).

CAMP DE BLAT

El manteniment d'aquest espai verd tan original, situat entre la Gran Via de les Corts Catalanes, la pl. de les Glòries i l'av. Diagonal, permet tenir un petit espai agrari a la ciutat. L'última feina que s'hi ha fet ha estat llaurar-lo i sembrar-hi el blat, que verdejarà quan arribi la primavera en els 9.000 m² que ocupa.

← VIVER TRES PINS

Durant el novembre comença a Barcelona la campanya de plantació dels parterres d'hivern. Al Viver Tres Pins s'han fet feines de posada a punt per poder rebre en les millors condicions les gairebé 200.000 plantes que haurà d'emmagatzemar.

JARDINS DE FABIÀ PUIGSERVER →

Les últimes feines de posada a punt d'aquests jardins han consistit en la nova instal·lació de la rocalla per millorar el suport de la terra de plantació, l'adobat amb compost i la plantació d'arbusts –*Teucrium fruticans*, *Berberis julianae* i pitòspors (*Pittosporum tobira*)– en cinc parterres, la retallada i neteja de bardisses, la plantació de falles, l'adobat dels parterres de gespa i la poda de realçament de les tipuanes (*Tipuana tipu*).

← CARRER POBLA DE LILLET

Per millorar el verd que enjardina el tram comprès entre l'av. de Madrid i el c. Fígols s'ha sembrat gespa en dos parterres i s'hi han plantat arbusts: arboços (*Arbutus unedo*), pitòspors (*Pittosporum tobira*), aladerns (*Rhamnus alaternus*), llentiscles (*Pistacia lentiscus*) i *Fatsia japonica*.

CARRER MANUEL BALLBÉ →

Als jardins que hi ha a la confluència d'aquest carrer amb l'av. Diagonal s'han podat i retallat els arbusts.

JARDINS DE CAN SENTMENAT →

Les feines de renovació i millora que s'han fet en aquests jardins han consistit en la plantació de nous grups de flor – pensaments (*Viola sp.*) i murtra (*Myrthus communis*)–, la retallada dels parterres i dels arbusts que hi ha al costat del llac i la sembra de gespa.

PARC DE L'ORENETA

A la zona d'influència del parc, s'hi han plantat 40 mar-gallons (*Chamaerops humilis*) de recuperació.

↓ PLAÇA NICOLÁS SALMERÓN

Les feines de millora que s'han hagut de fer en els cinc parterres que enjardinen aquesta plaça, molt degradats pel mal ús, ja que sovint s'hi passegen i hi orinen els gossos, han consistit en l'arrabassament de les plantes d'espígol (*Lavandula dentata*) fetes malbé, el llaurat i la plantació de *Juniperus horizontalis* i la poda de manteniment de les xicrandes (*Jacaranda mimosifolia*).

↑ ESCALES JAUME CABRERA

El vandalisme també ha fet necessària la renovació del verd que ornamenta aquestes escales. Un cop retirades les plantes fetes malbé, s'hi han plantat pitòspors (*Pittosporum tobira*), *Salvia microphylla* i coronil·les (*Coronilla valentina glauca*).

MILLORA DEL VERD

A la confluència dels c. Baró de la Barre i Gustavo Adolfo Bécquer s'han escatat els parterres i s'hi ha plantat *Pyracantha angustifolia*.

↓ PARC DEL LABERINT D'HORTA

Les últimes feines de manteniment i posada a punt que s'han fet en aquest parc han consistit en la retallada de les tanques vegetals que formen el laberint que li dona nom, el condicionament dels camins, la instal·lació de reg programat en una superfície de 1.200 m² de parterres d'heura (*Hedera helix*) pròxims al Camí de la Mesa i la plantació de 2.000 unitats d'aquesta espècie enfiladissa per tancar les rases que s'han hagut de fer per instal·lar el reg. Amb la col·laboració del districte també s'han fet actuacions destinades a millorar l'accessibilitat de les persones amb disminució. Han consistit en la construcció de rampes d'accés senyalitzades en diferents entrades del parc i la creació de places específiques d'aparcament de vehicles.

↑ CONDICIONAMENT DE PARTERRES

Als parterres que hi ha als c. Arquitecte Moragas i Martí Codolar, s'hi han plantat mates de romaní (*Rosmarinus officinalis*), que han millorat la qualitat d'aquests enjardinars.

CIUTAT MERIDIANA^k

Al parterre elevat amb arbrat que hi ha al c. Vallcivera, davant de l'estació de Renfe, s'hi han plantat espècies arbustives i entapissants –*Senecio petasites* i heures (*Hedera helix*)– i s'hi ha instal·lat reg automatitzat.

▼ROQUETES

Amb l'objectiu de millorar la qualitat del parterre que hi ha a la confluència dels c. Briquets i Cantera, i evitar que hi segueixin aparcant vehicles, s'hi ha plantat una olivera (*Olea europaea*) i s'hi ha sembrat gespa.

U JARDINS DE CAN FABRA

Les últimes feines de manteniment que s'han fet en aquests jardins han consistit en la neteja del llac i de les plantes aquàtiques que l'ornamenten, el condicionament de les fustes del pont, que estaven en mal estat i la poda i replantació d'arbustos: marfulls (*Viburnum tinus*), llampugues (*Pistacia terebinthus*) i estepes blanques (*Cistus albidus*).

AVINGUDA MERIDIANA^k

Als parterres que hi ha a la confluència amb la pl. Mossèn Clapés, s'hi ha sembrat gespa i s'ha fet la posada a punt del sistema de reg.

CARRER FORMIGA

S'ha renovat tota la planta vivaç i aromàtica que hi havia al tram comprès entre els c. Sant Adrià i Fra Juníper Serra. Les noves plantacions s'han fet amb *Teucrium fruticans*, *Escallonia rubra macrantha*, *Viburnum odoratissimum* i *Elaeagnus pungens*. També s'hi ha sembrat gespa i s'ha fet la posada a punt del sistema de reg.

▼PARC DEL POBLENOU

A l'esplanada del Bogatell s'han plantat 18 palmeres de l'espècie *Washingtonia robusta*, i a la zona de platja s'ha automatitzat el reg en una superfície verda de 35.000 m².

RAMBLA PRIM^k

S'ha instal·lat reg automàtic als parterres de gespa que hi ha al tram entre els c. Llevant i Llull, i s'ha fet una poda de realçament, s'ha retallat l'arbustatge i s'ha sembrat gespa als parterres que hi ha en entre els c. Pallars i Cristóbal de Moura. En aquest tram també s'ha arreglat el mobiliari urbà. A més a més, s'ha automatitzat el reg en 2.385 m² de parterres de gespa que hi ha a la part superior de la Rambla Prim.

Can Mercader, el parc dels rics al barri dels pobres

Text:
Josep M. Huertas

Fotos:
Pepe Encinas

La primera vegada que vaig anar al barri d'Almeda, a Cornellà, el capellà d'aleshores, Oleguer Bellavista, em va assenyalar una immensa propietat privada amb reixes, Can Mercader, tot dient que era com un parc de rics en un barri de pobres. D'això deu fer més o menys 35 anys. Ara, Almeda no és cap barri de pobres, ha millorat prodigiosament, i Can Mercader és un parc públic amb un cu-

riós edifici, l'antic palau dels comtes de Bell-lloc, que conserva el mobiliari antic dels nobles i acull exposicions.

No em cansaré de dir que una de les transformacions cabdals dels nous temps democràtics ha estat la millora de la qualitat de vida a les poblacions que envolten Barcelona, abans sinònim inexcusable de suburbis. Cornellà no defugia aquesta realitat. ■

DELS MERCADER ALS COMTES DE BELL-LLOC

La família Mercader, que el 1764 van passar a ser propietaris, per matrimoni, del vell mas Oriol de l'Empedrat, van arribar a tenir el títol de comtes de Bell-lloc –una nissaga que ja existia en el segle XI– perquè Ramon Mercader es va casar, el 1824, amb Maria Mercè de Bell-lloc. Va ser el fill d'aquesta parella, Joaquim de Mercader i Bell-lloc, qui, a partir del 1865, va construir el palau i el parc que han arribat fins als nostres dies. Mercader era un gran propietari de terrenys a Barcelona i voltants. Els noms

d'un passatge de l'Eixample (Mercader) i d'un carrer de Sants (Comtes de Bell-lloc) encara recorden la seva figura. El fill de Joaquim, Arnau de Mercader i Zufia, va ser el darrer Mercader, ja que no va tenir descendència. Va morir el 1932, i la seva dona, la cantant italiana Paulina Pozzali, li va sobreviure fins al 1953. A la finca, hi va quedar mossèn Albert Bonet, que, a més de ser canonge de la catedral de Barcelona, era el confessor de la comtessa. Bonet va morir el 1974, i va deixar explicitat que la propietat fos venuda a bon preu a l'Ajuntament de Cornellà aquell mateix any.

Un parc nascut dos segles enrere

XARXA DE PARCS METROPOLITANS

Àrea metropolitana de Barcelona
Mancomunitat de municipis

L'origen de la majoria de les finques aristocràtiques del Baix Llobregat és rural i sol perdre's en l'Edat Mitjana. Can Mercader no n'és una excepció: el mas es coneixia amb el nom d'Oriol de l'Empedrat. Comprat el 1748 per la família Sadurní, que volia explotar les 48 hectàrees de camps que l'acompanyaven, va passar a formar part del patrimoni dels Mercader setze anys després, quan Felip Mercader es va casar amb Maria Sadurní. Un descendent s'hi va instal·lar definitivament i el 1814 hi va fer els primers jardins.

Qui vulgui trobar el que queda d'aquells jardins, creats gairebé fa dos segles, no ha de fer més que vorejar el palau i arribar-

se a la bassa oval, envoltada d'arbres ben antics, com ara dos cedres i un negundo. No hi falta l'obligat estany dels ànecs ni, al darrere, els plàtans, que es coneixen, poèticament, com "els gegants del parc". La seva edat és de 138 anys, tenen una alçada de 26 metres, i l'amplada màxima, que és la dada que més sorprèn, pot arribar a 17 metres. Són, sense cap mena de dubte, uns dels exemplars més fermes d'aquest tipus d'arbre que es poden trobar a Catalunya. La geògrafa Lurdes Planas, que edita amb molt d'encert els materials dels parcs de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, afirma que van costar 26 pessetes cadascun. Ara són un patri-

moni de valor incalculable, protegit, per declaració expressa de l'Ajuntament de Cornellà, des del 1991.

Al costat dels antics plàtans hi ha la plaça de la Mina, una deu que prové de Collserola i que des del 1913 forneix d'aigua el parc. Caldria, però, que algú millorés l'indret posant-hi un altre tipus de canonada més adient amb l'entorn, menys rònega.

Abans, però, per entrar al parc, els plàtans ja ens han saludat. N'hem travessat un bell passeig en doble filera, que ens condueix al palau, la visita del qual deixarem per al final, quan ens hàgim atipat del tranquil encís d'aquest parc mig romàntic.

EL TRENET DEL DIUMENGE

Si tenim nens, el dia ideal per visitar Can Mercader és el diumenge, ja que podran pujar a un tren miniatura que avança per entre pollancre, acàcies, tipuanes, pins, llorers i xiprers. No cal dir que els grans que acompanyen els petits s'ho passen tan bé com ells, amb l'excusa que no poden deixar-los sols per si els passés alguna cosa. El recorregut del trenet ocupa l'esplanada situada a l'esquerra del palau. També hi podem contemplar unes rodes de molí procedents d'un vell mas, que recorden, un cop més, el passat pagès ja llunyà de Cornellà.

Una mica més enllà es troba un gran

llac amb camins que porten a petites places. Un turó amb pins és un altre al·licient al voltant de la làmina d'aigua. Ben a prop hi ha un bust dedicat a l'escriptora gallega Rosalía de Castro, obra de Manuel Mallo, que no figura entre les seves millors peces. A l'altra banda, ja cap a la sortida, algú va col·locar un altre monument, un monòlit poc encertat que lloa la figura del violoncel·lista Pau Casals.

LA PISCINA I LES PALMERES WASHINGTONIÀ

Si aquesta banda del palau és l'atractiu especial dels infants, l'altra és el punt més visitat, sobretot a l'estiu, amb la

piscina construïda a la part més oriental del parc. Molt a prop s'aixequen 31 palmeres washingtoniana que tenen 127 anys de vida. Són, doncs, quasi tan velles com els gegants esmentats. Van ser posades als jardins de Can Mercader en temps del comte Joaquim de Mercader i Bell-lloc, cap al 1876, molt poc després que les washingtonies es coneguessin a Europa. Provenien de l'Oest americà, i havien estat batejades així en honor de George Washington, el primer president dels Estats Units.

Aquest conjunt harmoniós és un element omnipresent en l'horitzó del parc, ja que es troba en una zona més alta, a prop de la via del tren. Fent mar-

xa enrere es poden pujar unes escales que permeten dues coses: la primera, admirar el conjunt del parc des de dalt, i la segona, arribar a la Miranda, el mirador que es va fer construir, l'any 1929, el darrer Mercader que va posseir la propietat, per poder albirar els arbres del delta del Llobregat en una època en què gairebé tot eren camps i també perquè li servís d'observatori astronòmic. La Miranda ha esdevingut, en el límit del barri de Sant Ildefons, un dels símbols de Cornellà.

Quan tornem cap al palau, baixant de nou les escales des de Sant Ildefons, podrem acostar-nos, només amb una petita desviació a l'esquerra, a l'acàcia

de tres punxes, un altre arbre antic, ja que data del 1866, de quan el comte de Bell-lloc va crear els jardins que ara admirem, amb què va engrandir els que mig segle abans havia fet un avant-passat seu.

EL PALAU

Ha arribat el moment d'admirar el palau. El 1989 es va inaugurar el parc, adquirit quinze anys enrere per l'ajuntament, a la mort de mossèn Albert Bonet, fundador de la Federació de Joves Cristians, que hi vivia. El palau, però, no va obrir com a museu fins sis anys més tard, el dia de Sant Jordi del 1995.

És una construcció eclèctica en forma de castell, un estil molt practicat pels aristòcrates i els burgesos de finals del segle XIX. Conté sales plenes d'encant, com ara l'oriental, o el saló daurat, amb mobles estil Lluís XIV, o la cambra de bany, amb una de les primeres dutxes instal·lades en un país on la gent tenia por de l'aigua. També es pot admirar el saló rosa, destinat als convidats, on la tradició diu que va dormir una nit José Antonio Primo de Rivera, fundador de la Falange. El mateix comte de Bell-lloc que va fer els jardins en el darrer terç del segle XIX col·leccionava tot el que trobava, com ara un esplèndid conjunt de plats men-

dicants, que eren emprats a les parròquies per donar menjar als pobres.

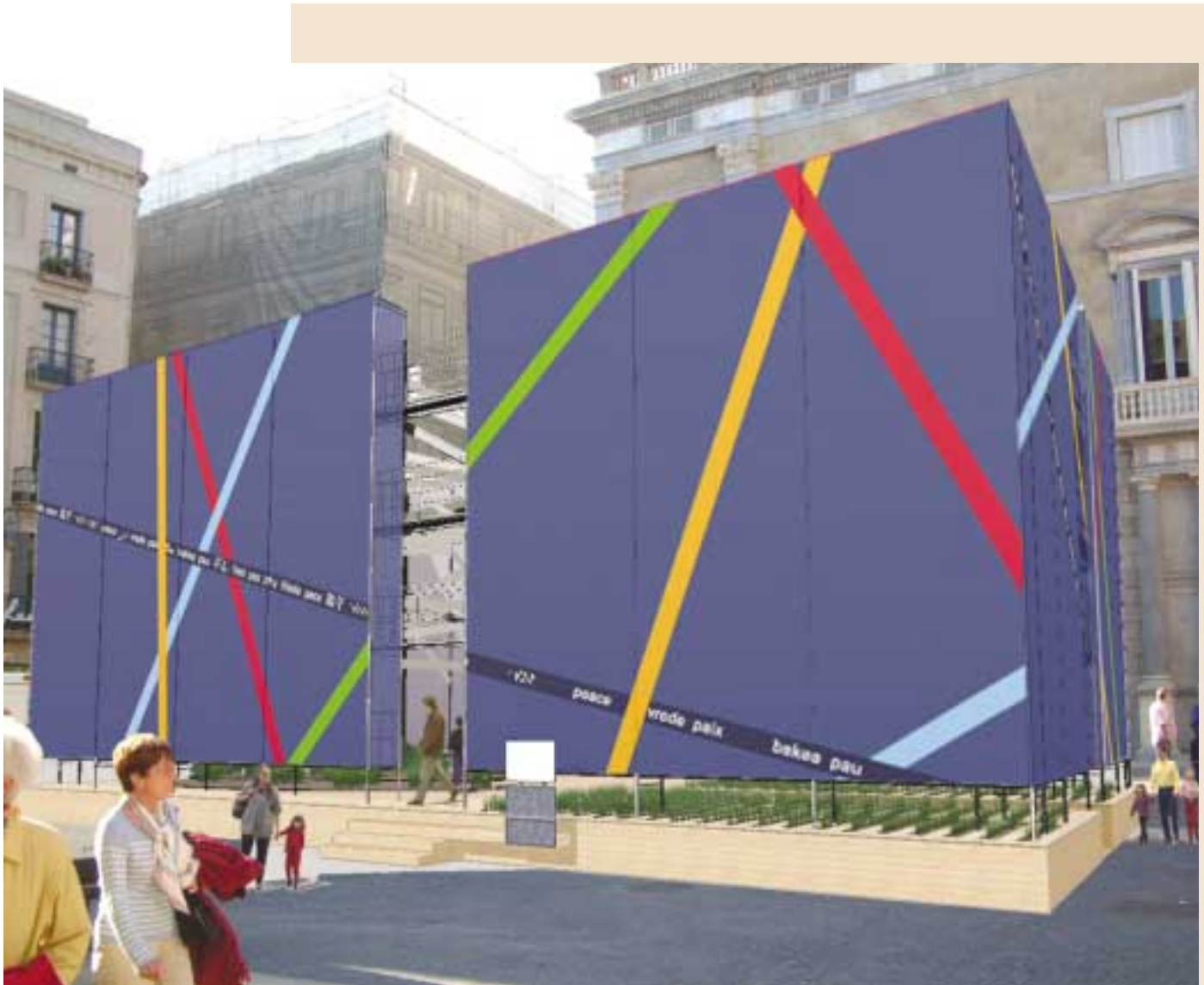
Tanmateix, el que més atreu la gent és contemplar de prop com era la vida dels aristòcrates. Aquest és el gran encís del primer pis de Can Mercader, conformat per una sèrie de cambres situades al voltant d'un pati amb cel·lobrat. Vidres multicolors contribueixen a donar-hi una nota d'alegria.

El parc, amb poc més de deu hectàrees, és un dels més bonics dels voltants de Barcelona. I el palau, no cal dir-ho, afegeix un atractiu especial per visitar Can Mercader. A fora hi ha Almeda. Ara són veïns que es tracten d'igual a igual. D'això va la democràcia. ■

Un missatge de PAU a tot el Món

Amb motiu de la celebració de l'Any del Disseny a Barcelona, els alumnes de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona van presentar diverses propostes de pessebre. Cinc van ser les finalistes, resultat d'un procés didàctic, d'anàlisi i de debat entre alumnes i tutors.

Pessebre instal·lat a la plaça Sant Jaume, dissenyat per Pere Bennàssar

Aquest pessebre, posa de manifest el contrast entre l'actualitat i el passat sota un mateix concepte; la tradició.

L'element més destacable, a més a més del clàssic naixement, és la lona interior que reproduceix el cel amb les constel·lacions

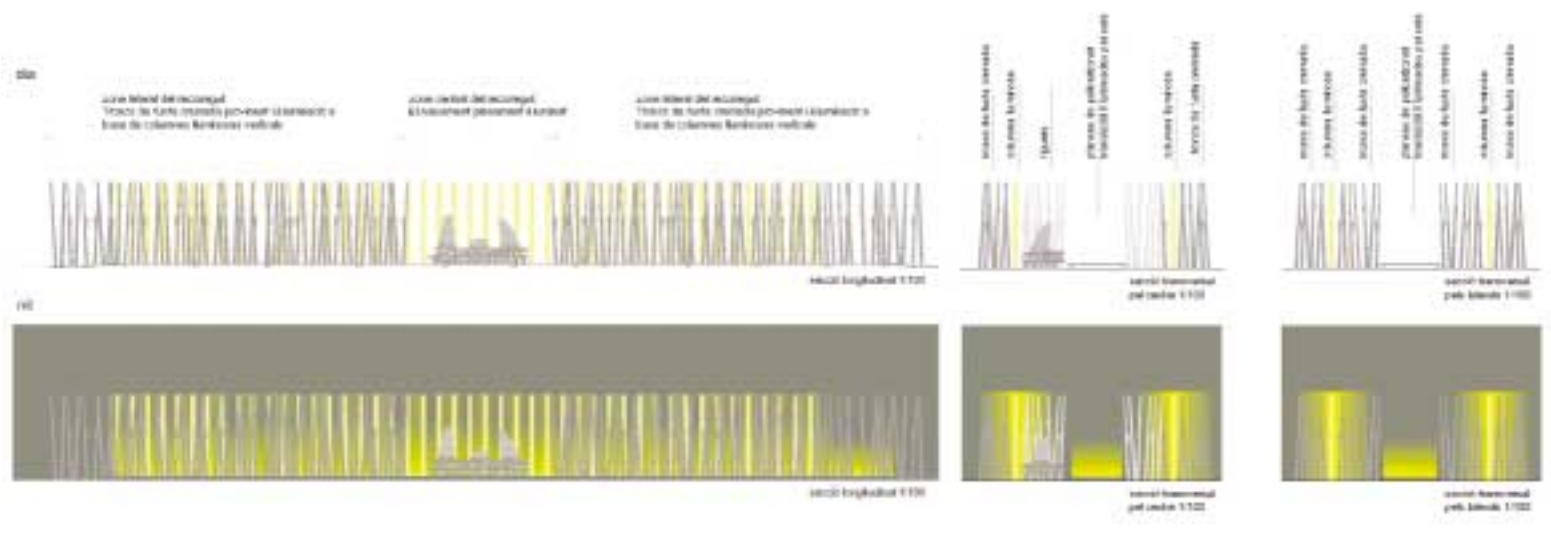
en la mateixa situació que la nit en què va nèixer Jesus.

Un pessebre sorprenent i impactant. Un pessebre de disseny, per al que només s'han utilitzat plantes del Viver Municipal de Tres Pins.

Autor del projecte: **Pere Bennàssar**

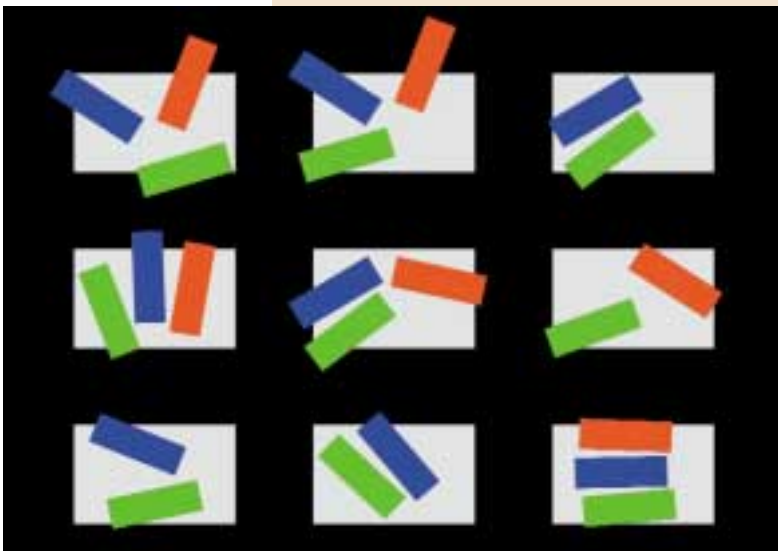

Camí; el Nadal com una aturada en mig del recorregut de tot l'any. El Naixement com a culminació d'un procés i inici d'una nova vida.

Autora del projecte: **Montserrat Prado**

Un pessebre actual podria estar representat per contenidors d'obra que acollirien el Naixement. Es torna a barrejar actualitat, entorn urbà i societat industrial, amb tradició i cultura. Una proposta que convida a la reflexió.

Autor del projecte: **Quino Orti**

Barcelona acull cultures de tot el món que es troben i dialoguen en la recerca d'un futur, no molt llunyà, on aquesta petita xarxa de diàleg intercultural s'extrapoli a tots els llocs d'origen dels visitants. Aquest pessebre vol materialitzar aquestes futures relacions en una xarxa que es formarà entre diferents cultures, idiomes i religions. Una xarxa textil, al voltant de les figures tradicionals del pessebre, simbolitza aquestes relacions.

Autor del projecte: **Olatz López**

Treinta años velando por la conservación del verde urbano

Félix Moral,
presidente de la
*Asociación
Española de
Parques y Jardines
Públicos*

Hace tres décadas, en un ya lejano junio de 1973, se firmó el acta fundacional de la Asociación Española de Parques y Jardines Públicos, en la sede del entonces Servicio de Parques y Jardines de Barcelona. Para ello se reunieron un puñado de técnicos de diferentes administraciones de distintos puntos de España, que tenían en común una indudable inquietud por aunar criterios y conocimientos ante la problemática de la creación y la conservación de las zonas verdes públicas, que en aquellos momentos comenzaban a adquirir una importancia relevante en el entramado urbano.

Entre aquel grupo de profesionales había, por supuesto, representantes de esta ciudad. Nombres por todos recordados, como los de Joaquín María Casamor, José Carrillo de Albornoz o Miguel Crespo, han estado desde entonces unidos a esta asociación, y, a partir de ese momento y a lo largo de este tiempo, otros grandes profesionales que realizaban aquí su actividad profesional se han integrado en la labor de llevar a buen término sus objetivos.

Así, pues, la ciudad de Barcelona, esta ciudad verde, ejemplo de buen hacer en jardinería en el ámbito nacional e internacional y punto de referencia obligado para gran número de profesionales que nos dedicamos a la gestión de los espacios verdes urbanos, ha estado íntimamente ligada a la AEPJP desde su fundación, acompañándola en su andadura a lo largo de los años hasta el día de hoy.

Pero, desde aquellos días, allá por los años setenta, esta asociación ha cambiado mucho. La AEPJP acaba de cumplir treinta años, una edad de madurez, con una historia a sus espaldas cargada de grandes acontecimientos, muchos de ellos verdaderamente memorables, pero también de pequeños momentos emotivos unos y anecdóticos otros; una historia ya dilatada, llena de vitalidad y rebotante de actividades.

Ha aumentado el número de socios, han cambiado las personas que ostentan los cargos de representación, han ido modificándose las formas o la estética; no obstante, sus objetivos no han variado.

La AEPJP sigue apostando por la promoción de un mejor conocimiento y profesionalización y de un mayor provecho para la sociedad de los distintos aspectos y de la problemática relacionada con los parques

---

La AEPJP sigue apostando por la promoción de un mejor conocimiento y profesionalización y de un mayor provecho para la sociedad de los distintos aspectos y de la problemática relacionada con los parques, los jardines y el paisaje; sigue impulsando la consolidación y la coordinación del conjunto de acciones encaminadas a mejorar la calidad de vida mediante el adecuado uso de las zonas verdes en las ciudades.

Barcelona ha estado íntimamente ligada a la AEPJP desde su fundación

---

Desde la distancia que suponen estos treinta años puede parecer, sin duda, que se han dicho y se han hecho muchas cosas, y esto es absolutamente cierto; pero es igualmente cierto que quedan aún muchas cosas por decir y por hacer. Queda un largo camino por recorrer, y estoy convencido de que, en él, Barcelona estará presente y desempeñará un papel importante. ■

La AEPJP acaba de cumplir treinta años, una edad de madurez, con una historia a sus espaldas cargada de grandes acontecimientos

---

Barcelona, capital del paisatge

Els passats dies 27, 28 i 29 de novembre, Barcelona es va convertir, un cop més, en la capital mundial del paisatgisme. La celebració de la III Biennial Europea del Paisatge, amb el leit motiv 'Només amb natura', va ser un èxit tant pel nombre de persones congregades com per la qualitat dels paisatgistes convidats i dels projectes presentats al Premi Europeu de Paisatge Rosa Barba, que aquest any, per primera vegada, es feia coincidir amb la Biennial.

El paisatgisme fa una síntesi de ciència i humanisme en un món en què cada cop el coneixement està més dividit

---

La Biennial va ser organitzada conjuntament pel Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, el Màster d'Arquitectura del Paisatge del Departament d'Urbanística i Ordenació del Territori de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, l'Associació d'Amics de la UPC, l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès i l'Observatori del Paisatge. Al costat del seu escenari central del Col·legi d'Arquitectes, a la Plaça Nova, l'Institut Municipal de Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Barcelona hi va muntar quatre illes de vegetació, una mena d'arxipèlag verd que mostrava fragments de prats autòctons.

Era tot un senyal que ens remetia al títol d'aquesta tercera edició, "Només amb na-

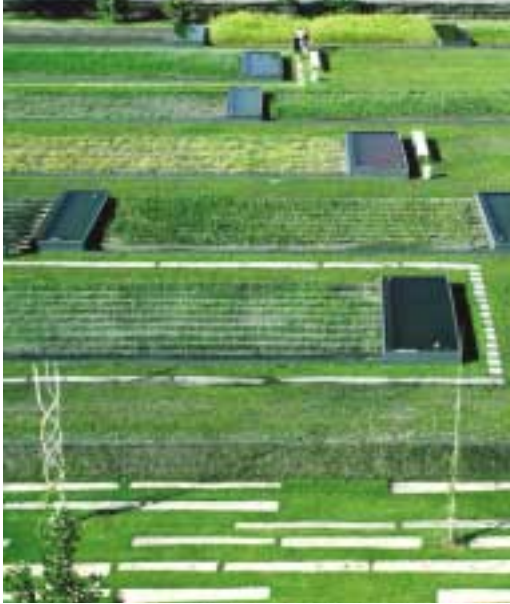
tura". La natura és un espai complex, però això no ens impedeix conèixer les seves lleis i percebre'n l'harmonia. És aquesta possibilitat d'aprehendre la natura el que configura la base de la sensibilitat del paisatgisme, tenint en compte que aquest últim implica, precisament, la transformació del medi natural.

ELS PROTAGONISTES

El paisatgisme reuneix l'arquitectura, el disseny, l'enginyeria i la botànica, sense oblidar la història i la cultura. Aquesta disciplina fa una síntesi de ciència i humanisme en un món en què, cada cop, el coneixement està més dividit. El paisatgisme és transversalitat i sovint diàleg entre professionals; les seves fronteres estan obertes. En aquest sen-

tit, les aportacions de l'artista plàstic Perejaume i del filòsof José Antonio Marina han estat els ponts cap a l'exterior d'aquesta tercera Biennial del Paisatge.

Pel que fa estrictament als professionals del paisatgisme, la Biennial va comptar amb noms de prestigi, com el nord-americà Gary Hilderbrand; els francesos Henri Bava, Michel Desvigne i Bertrand Le Boudec; el portuguès Joao Gomes da Silva; l'italià Paolo L. Bürgi, o Maria Goula, nascuda a Grècia, però radicada des de fa uns anys a Catalunya, a causa de la seva condició d'antiga deixeble de Rosa Barba (morta el 2000, als 51 anys) i gran impulsora de la I Biennial Europea del Paisatge.

Tots ells, juntament amb la resta de participants, van seduir un amplíssim públic amb les seves ponències, que no van quedar en meres mostres de treballs, sinó que van ser discursos plens de provocació in-

tel·lectual. Les propostes van anar des de la gran urbs, amb l'espectacularitat del projecte per a la "zona zero" de Hilderbrand –un gran mur vegetal amb el perímetre de les Torres Bessones marcat a terra, en el marc d'una immensa plaça dura–, fins a l'àmbit rural, amb les solucions ecològiques de Le Boudec per depurar les aigües residuals utilitzant només vegetació. En definitiva, una mostra de l'heterogeneïtat i, alhora, de la riquesa del paisatgisme com a disciplina aplicada a la gran diversitat del nostre entorn. ■

Albert Punsola

Projectes guanyadors del III Premi Europeu de Paisatge Rosa Barba.

A la pàgina esquerra, projecte paisatgístic de Cardada (Suïssa).

A la pàgina dreta, d'esquerra a dreta, Jardí Botànic de Bordeus (França) i projecte de protecció contra els allaus a Siglufjordur (Islàndia)

III PREMI EUROPEU DE PAISATGE ROSA BARBA

El Premi Rosa Barba distingeix els millors projectes de paisatge fets a Europa en els últims quatre anys. En aquesta tercera edició es van rebre fins a 500 candidatures de tot el continent. D'aquestes, catorze van quedar finalistes. Per Espanya: la Plaça del Desert de Barakaldo (Eduardo Arroyo); el Parc del Turó de Mar, a Montgat (Carles Llinàs); la Senda del Pinar de La Algaida, a El Puerto de Santa Maria (Ramón Pico i F. Javier López Rivera); l'Estadi d'Atletisme Tussols-Basil, a Olot (Rafael Aranda, Carme Pigem i Ramon Vilalta), i l'enjardinament del claustre de l'Escola Politècnica de Gandia (Elisabeth Quintana i Pablo Peñín). Per França: el Jardí Botànic de Bordeus (Catherine Mosbach) i el Parc dels Ocells de Villars des Dombes (Guerric Péré, Martine Rasclé). Per Suècia: el Parc Dania, a Malmö (Thorbjörn Andersson i Pege Hillinge, FFNS Arquitectes). Per Suïssa: el projecte paisatgístic de Cardada (Paolo L. Bürgi). Per Dinamarca: la Granja Eòlica de Horns (Birk Nielsens Tegnestue). Per Portugal: el Parc Fluvial d'Alamal (Joao Ferreira Nunes). Per Alemanya: el Centre de Jardineria i Cultura de Schloss Dyck (Stephan Lenzen). Per Islàndia: les estructures de protecció contra allaus a Siglufjordur (Reynir Vilhjamsson). I per Itàlia: el Parc de la Fortalesa de Todi (Fabrizio Topetti). El jurat internacional va concedir premis al projecte paisatgístic de Cardada (Suïssa) i al Jardí Botànic de Bordeus (França), i va atorgar menció especial al projecte d'estructures de protecció contra allaus a Siglufjordur (Islàndia).

En aquesta tercera edició del Premi Europeu de Paisatge Rosa Barba es van rebre 500 candidatures de tot el continent

El Servei de Documentació d'Educació Ambiental, una eina per créixer en la sostenibilitat

El Servei de Documentació d'Educació Ambiental és un dels serveis que el Centre de Recursos Barcelona Sostenible (CRBS) ofereix a totes les persones interessades, i, molt en particular, als docents. Té per objectiu donar suport al disseny i el desenvolupament de programes d'educació ambiental a través de documentació de referència i recursos pedagògics concrets.

Una de les singularitats d'aquest servei de documentació és la seva especialització en educació ambiental

La creació del Servei de Documentació del Centre de Recursos Barcelona Sostenible va ser fruit de la necessitat de recursos d'educació ambiental detectada per la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) i de la bona disposició d'un equipament municipal, el Centre de Recursos Barcelona Sostenible, per acollir-lo. Així, gràcies a un conveni establert entre l'Ajuntament de Barcelona i l'SCEA, el servei va entrar en funcionament l'any 2000 i des de llavors està obert a tota persona o entitat interessada en el treball educatiu per la sostenibilitat, especialment en l'àmbit urbà.

La gestió va a càrrec de l'SCEA. L'associació, que ha traslladat tot el seu fons documental al CRBS, dóna suport a l'actuació de la documentalista, l'assessora i hi col·labora a través d'una comissió específica, formada actualment per cinc professionals.

Com ja hem dit, una de les singularitats d'aquest servei de documentació és la seva especialització en educació ambiental. Una vocació que, a més del contingut del fons, constituït avui per 2.500 obres, determina la importància que es dóna a l'assessorament i l'atenció personalitzada als usuaris i també a la difusió específica i selectiva de la informació. En aquest sentit, es desenvolupen diferents iniciatives de dinamització, entre les quals destaca l'edició dels *Reculls de recursos* i les activitats que s'organitzen amb motiu de la seva presentació (com con-

RECALL DE RECURSOS

És una publicació periòdica que conté una selecció de documents i recursos pedagògics centrats en una temàtica concreta. Els reculls editats fins ara són:

1. Energia
2. Aigua
3. Materials i residus
4. Biodiversitat
5. Consum
6. Mobilitat
7. Sons i soroll

Es poden demanar al Servei de Documentació del CRBS o bé despenjar-los de www.bcn.es/agenda21/A21_ESCOLAR.htm

ferències, tallers o exposició d'experiències i materials). Així mateix, el servei col·labora amb secció fixa en el butlletí de l'Agenda 21 Escolar i en el butlletí electrònic de l'SCEA.

Les necessitats dels usuaris, tant persones com entitats, han fet que els serveis que s'oferien en un principi s'ampliessin i s'adaptessin, i que fins i tot se'n creessin de nous. Actualment, els usuaris hi poden trobar informació general i de referència, catàleg informatitzat, atenció i lectura en sala, servei de reprografia (restringit), accés a bases de

les demandes d'assessorament que arriben dels centres educatius, dels centres de recursos pedagògics de Barcelona i de les diverses comarques catalanes, d'empreses i d'altres centres de documentació ambientals. El servei manté contactes amb una cinquantena d'entitats, amb les quals intercanvia informació i publicacions. ■

Yolanda Monteiro
*Servei de Documentació
 d'Educació Ambiental (CRBS)*

dades en xarxa i en CD-ROM, hemeroteca, servei d'audiovisuals i servei de préstec (restringit).

A aquestes qualitats, hi han estat receptius els usuaris, que aquest any 2003 han duplicat el nombre de l'any passat. I cada vegada són més

---

En aquest servei, els educadors hi troben materials útils per iniciar-se, aprofundir o posar-se al dia en educació ambiental

---

LES ESCOLES, MIMADES

Obert a tothom, el Servei de Documentació d'Educació Ambiental del CRBS dedica una atenció especial als usuaris que provenen del món educatiu, tant de la branca formal com del lleure, i els ofereix una sèrie de recursos específics:

- Són els principals destinataris dels *Reculls de recursos* i de les activitats organitzades amb motiu de la seva presentació.
- Les seves necessitats orienten les adquisicions, de manera que progressivament es va disposant d'una gamma cada cop més àmplia de recursos dirigits a cobrir-les: monografies, vídeos, discos compactes, CD-ROM, diapositives, revistes, jocs, aparells i plànols.
- Reben assessorament personalitzat sempre que volen tractar qualsevol tema d'educació ambiental a l'aula, quan volen comprar material per a les seves biblioteques, etc.
- Se'ls ofereixen serveis específics. Tot i no tenir servei de préstec, es fa una excepció i a les escoles se'ls ofereix de manera restringida. Poden disposar de tots els recursos, entre els quals destaquen un conjunt d'aparells i/o objectes encara una mica desconeguts pel col·lectiu. Es tracta d'un comptador de consum elèctric, un sonòmetre, un pol·límetre, un luxòmetre, un sensor electromagnètic, una petita placa solar, un carregador de piles, una sèrie de llanternes i ràdios solars, binocles i una maqueta potabilitzadora d'aigua. Són instruments molt útils per dur a terme activitats de coneixement del medi, fer càlculs per a una ecoauditoria de l'escola, etc.
- Hi ha una llista de reserva dels materials i recursos objecte de demanda.

Cal dir que els usuaris del sistema educatiu formal són tant els docents com els estudiants, sobretot els que fan el seu treball de recerca de batxillerat en temàtiques relacionades amb la qualitat ambiental i el desenvolupament sostenible

---

A més de llibres i materials didàctics, s'ofereixen en préstec als centres educatius diferents aparells de mesura i maquetes de demostració

Plantes amb valor afegit

Naturalment, totes les plantes del jardí o de la terrassa són útils, i avui valorarem de manera especial les que tenen un ús que va més enllà del valor estètic, sigui per l'aroma que desprenen les fulles, per les propietats medicinals o curatives, pel valor culinari, per la capacitat d'atreure animals (com insectes o ocells) o bé per l'efecte repel·lent i inhibidor sobre determinades plagues d'insectes i sobre les malures causades per fongs.

Hi ha espècies que es poden fer servir per la capacitat que tenen d'atreure l'atenció d'alguns animals, com ocells o papallones

Les plantes aromàtiques representen un grup molt interessant per posar al jardí o la terrassa

Les plantes aromàtiques són un grup molt interessant per posar al jardí o la terrassa. Són valorades especialment per l'aroma de les fulles, si bé determinades espècies s'aprecien per la flor, com l'espígol (*Lavandula sp.*), la sàlvia d'Aragó (*Salvia officinalis*), el romaní arrossegadís (*Rosmarinus officinalis* 'Prostrata'), la farigola (*Thymus vulgaris*) i el gerani anomenat malvapoma (*Pelargonium odoratissimum*).

Una altra característica que s'ha de tenir en compte és l'ús medicinal. S'ha de saber que totes les plantes aromàtiques ho són, de medicinals. Entre les representants d'aquest grup destacarem la marialluïsa (*Aloysia triphylla*), un excel·lent arbust caduc, del qual es fan infusions de fulla i flor, amb un gust i una aroma que recorden els cítrics i que té fama de ser antiespasmòdica, de facilitar la digestió i de fer passar els mals de panxa. Molt reconegudes són les propietats desinfectants de la farigola (*Thymus vulgaris*), tant per a ús intern com extern, ja que és un bon bactericida. També és d'ús molt estès el polioli (*Mentha x pulegium*),

una planta amb bona reputació com a tònic estomacal.

L'ús culinari de determinades espècies també és un valor per destacar d'aquest tipus de plantes. Començarem per citar-ne una de tan clàssica com el julivert (*Petroselinum hortense*), de molt fàcil cultiu fins i tot en test. El romaní, la farigola i el llorer (*Laurus nobilis*), que sovint es fan servir per aromatitzar determinades carns, oli o vinagre. La sàlvia d'Aragó, utilitzada per aromatitzar la carn. I, finalment, la sajolida (*Satureja montana*), indispensable per a la preparació de les olives i de gran aroma, utilitzada fresca o seca en les amanides.

Altres espècies es poden aprofitar per la capacitat que tenen d'atreure l'atenció d'alguns animals, principalment ocells i insectes. Així, doncs, qui vulgui veure els colors i el vol de les papallones haurà d'incorporar espècies del gènere *Buddleja*, com, per exemple, *Buddleja davidii*, o del gènere *Lantana*, sobretot *Lantana camara*. Algunes plantes de temporada amb floració estiuenca poden contribuir a l'aparició de papallones, com és el cas del cosmos (*Cosmos bipinnatus*).

Un altre aspecte que s'ha de tenir en compte de l'ús de determinades espècies és la contribució al benestar que proporcionen a les altres plantes que hi ha al seu voltant. Així, doncs, podem trobar espècies repel·lents d'insectes, com les caputxines (*Tropaeolum majus*) i el boixac (*Calendula officinalis*), que repel·leixen alguns coleòpters rosegadors de fulles; els alls i les cebes, que són repel·lents de fongs causants de malures; els enciams, que repel·leixen els pugons, o els clavells de moro (*Tagetes patula*), amb efecte inhibidor sobre els nemàtodes que apareixen al sistema radicular. A l'hora d'incorporar aquestes plantes benefactores s'han de distribuir alternant-les entre les plantes que volem protegir. ■

MARIALLUÏSA (*ALOYSIA TRIPHYLLA*)

Arbust de fulla caduca que pot superar els 2 m d'alçada. L'exposició més convenient és a ple sol. Si el volem generosament brotat des de la base, caldrà fer-li podes més aviat intenses, preferiblement a finals d'hivern. La fulla, estreta i llargueta, té una deliciosa aroma de llimona o semblant. Les flors, blanques, apareixen des de finals de primavera fins entrada la tardor.

SÀLVIA D'ARAGÓ (*SALVIA OFFICINALIS*)

Arbust de fulla persistent, molt apreciat per la flor, blava, que es pot veure de mitjans a finals de primavera. La fulla, d'un verd grisós i de tacte molt suau, és molt aromàtica. L'exposició ha de ser ben assolellada. S'ha de podar a l'hivern o inici de primavera. Després de la floració convé eliminar els peduncles florals pansits. Molt resistent a la sequera si no es cultiva en test. S'ha de regar amb moderació.

BUDLEIA (*BUDDLEJA DAVIDII*)

Aquest arbust, caduc i vigorós, floreix a l'estiu, en inflorescències còniques de colors blau, lila, rosa i vermell, al capdamunt de les branques noves. Viu bé exposat al sol o en ombra moderada. A l'estiu li agraden els sòls frescos. La poda intensa afavoreix les branques noves des de la base i li dona una textura més densa i un volum més uniforme.

CAPUTXINA (*TROPAEOLUM MAJUS*)

Planta de temporada, amb creixement arrossegadís o penjant, i, si se l'ajuda, amb caràcter enfiladís. Exposició a ple sol o ombra moderada. La floració, generosa, de finals de primavera a finals d'estiu, és de color groc i taronja. Durant aquest període convé regar sovint.

BOIXAC (*CALENDULA OFFICINALIS*)

És una espècie força popular, aplicada com a planta de temporada, ja que és anual. En el mercat podem trobar cultivars de flor doble, molt apreciats. El color de la flor és de groc a taronja. Li agraden les exposicions a ple sol i admet, també, la mitja ombra. El període de floració va de primers d'hivern a finals de primavera.

ESPÍGOL (*LAVANDULA SP.*)

Bàsicament es cultiven dues espècies amb els seus cultivars. Totes dues són molt apreciades pel color i la textura de la fulla, i ofereixen masses de color gris, que contrasten molt amb el verd dominant del jardí. Necessiten exposicions ben assolellades. És imprescindible la poda, especialment a partir del segon any de plantació. Li convenen podes curtes per estimular els brots nous des de la base. Es poden durant l'hivern o a inicis de primavera, tenint en compte que no estiguin en flor. Si és així, esperarem fins al final de la florida. La que floreix més al llarg de l'any és *Lavandula dentata* i la que només floreix gairebé un sol cop és *Lavandula angustifolia*. Li convenen els sòls ben drenats i un reg moderat.

Un aspecte a tenir en compte de l'ús de determinades espècies és la contribució al benestar que proporcionen a les altres plantes que hi ha al seu voltant

---

El paisatge ocult de la ciutat: les arrels dels arbres

Els coneixements sobre els arbres a la ciutat han millorat considerablement en els últims anys, sobretot els relacionats amb la part aèria. En canvi, pel que fa al sistema radical, en coneixem els problemes, però només tenim una lleugera idea de quin és el seu desenvolupament en els sòls urbans.

En el medi urbà és difícil mantenir les condicions idònies per al desenvolupament de les arrels i, en conseqüència, dels arbres

Uns 180 professionals dels espais verds d'arreu del país han debatut diferents aspectes vinculats amb les arrels de l'arbrat urbà en un congrés celebrat a Igualada del 9 a l'11 d'octubre. Entre els congressistes hi havia tècnics responsables dels espais verds de diferents administracions públiques, tècnics de l'empresa privada, assessors, consultors i paisatgistes. El congrés ha estat organitzat per l'Associació de Professionals dels Espais Verds de Catalunya (APEVC), en col·laboració, entre d'altres, amb Parcs i Jardins de Barcelona.

BIOLOGIA I MECÀNICA DELS SISTEMES RADICALS

Les arrels dels arbres tenen un comportament diferent en funció de l'espècie i de les condicions de l'espai on es troben. La majoria de les arrels són a profunditats de 30 a 40 cm, ja que és on es donen unes millors condicions d'aeració i de contingut d'aigua i matèria orgànica. La seva extensió horitzontal, en canvi, acostuma a ser molt superior a la projecció de la capçada en el sòl (zona de degoteig) i a vegades en supera el triple del diàmetre.

El desenvolupament de les arrels al llarg del temps es pot resumir en tres fases diferenciades: una en la qual l'estructura de les arrels és majoritàriament pivotant; una altra en què és fasciculada, i una tercera en què és horitzontal amb arrels pivotants. Aquestes fases coincideixen en la majoria d'espècies, encara que hi ha diversitat d'arquitectures radicals i la seva durada pot tenir variacions considerables.

Les arrels llenyoses i perennes de major diàmetre desenvolupen les funcions de conducció i emmagatzematge de reserves. La cabellera està formada per arrels de vida curta i de diàmetre molt petit, micoritzades per fongs que n'augmenten la superfície d'intercanvi i en milloren la funció d'absorció.

Totes les funcions de les arrels estan condicionades per la seva correcta respiració. Els arbres no agafen l'oxigen a través de la part aèria, sinó que les arrels l'absorbeixen de la macroporositat del sòl. Per sota del 5% d'oxigen en el sòl s'atura el creixement radical, i, per sota de l'1%, les arrels moren. La temperatura, la humitat, la carència o l'excés de nitrogen, fòsfor i potassi, i la textura i l'estructura del sòl també són factors determinants per al bon funcionament i creixement de les arrels.

PROBLEMÀTICA DELS SÒLS URBANS

En el medi urbà és difícil mantenir les condicions idònies per al desenvolupament de les arrels i, en conseqüència, dels arbres. Els problemes més usuals són la compactació, la impermeabilització, la manca de sòl disponible per a les arrels o la mala qualitat d'aquest sòl. Les causes poden ser una plantació en condicions inadequades, modificacions de cota, obertura de rases, trànsit de vehicles, ma-

quinària i fins i tot persones o realització de feines del sòl amb un excés d'humitat.

Aquests problemes tenen com a conseqüències més habituals un menor desenvolupament del sistema radical i, per tant, de la part aèria. També es produeix un debilitament de l'arbre, que el fa més vulnerable als atacs de plagues i malalties, i una reducció de l'extensió del sistema d'arrels, que pot suposar un risc de caiguda.

L'aixecament de paviments és una conseqüència típica de la mala qualitat del sòl (sovint massa argilós), que fa que les arrels puguin explorar únicament els primers centímetres de material sota el paviment i que el deformin si no ofereix una resistència suficient.

LA PLANTACIÓ

Per assegurar un creixement òptim, el sòl ha de ser abundant, profund, ben estructurat, fàcilment explorable per les arrels i ric en matèria orgànica. Els arbres s'han de plantar a nivell del coll, ja que, si es planten a una major profunditat, es produeix una asfíxia de les arrels.

La qualitat dels arbres ve determinada tant pel nombre de repicaments d'arrels que s'han fet (que en excés condicionen la posterior arquitectura radical) com per la manca d'espiralització de les arrels, ja que produeix un estrangulament de la base del tronc. Convé deixar el màxim de superfície sense impermeabilitzar, sense pavimentar o amb paviments tan permeables com sigui possible. Una bona tècnica és la plantació en escocells correguts o continus, recoberts, preferiblement, amb un encoixinat orgànic. També és convenient escollir adequadament l'espècie en funció de les condicions de l'emplaçament, sobretot pel

---

L'aixecament de paviments és una conseqüència típica de la mala qualitat del sòl

---

Després de la plantació, l'encoixinament és l'eina més eficaç per millorar el sòl, el creixement de les arrels i la salut de l'arbre

---

que fa a l'aigua i el drenatge del sòl, el pH i l'exposició sol i ombra. Factors que, *a priori*, afecten únicament la part aèria, igual com les dimensions de l'espai disponible per al desenvolupament de la capçada condicionen també la part subterrània, ja que una poda severa comportarà problemes a les arrels.

Després de la plantació, l'encoixinament constitueix actualment l'eina més eficaç per a la millora de les condicions del sòl, del creixement de les arrels i, en conseqüència, de la salut de l'arbre. Els resultats de l'ús de la maquinària de descompactació i aeració (mitjançant la fractura del terreny i la injecció d'un material porós) són inferiors als que s'obtenen amb les operacions de substitució del sòl i amb l'encoixinament. El reg posterior a la plantació ha d'estar perfectament planificat, ja que per defecte pot provocar sequera, però en excés produeix asfíxia de les arrels i en limita l'extensió, alhora que crea una dependència de les aportacions artificials d'aigua.

El que s'ha posat de manifest és que dedicar un congrés a les arrels no és pas un luxe: evitarà als paisatgistes nombrosos errors de concepció, i als empresaris, importants errors d'execució. ■

Montse Altimira i Àlex March
Associació de Professionals dels Espais Verds de Catalunya (APEVC)

Per saber-ne més: a la *web* de l'APEVC (www.apevc.org) hi ha un extracte del text de les ponències presentades en aquest congrés.

Gestió de residus

La Universitat Politècnica de Catalunya ha editat les ponències presentades en la VII Jornada Tècnica sobre la Gestió de Residus Municipals, que en aquesta ocasió va tenir com a tema la relació entre la gestió de residus, el medi ambient i la salut. En aquestes jornades es va parlar sobre les mesures que s'han de prendre per establir mecanismes de recollida ecològicament i econòmicament suporta-

bles, i que permetin evitar riscos per a la salut de les persones, tant les que treballen en la gestió de residus com la població en general. ■

Setena Jornada Tècnica sobre la Gestió de Residus Municipals. Gestió de Residus, Medi Ambient i Salut. Col·l. Jornades Tècniques, núm. 7. Ed. Universitat Politècnica de Catalunya, 2003.

Informe sobre el desenvolupament humà

El Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) ha publicat l'informe anual sobre el desenvolupament humà, dedicat, en aquesta ocasió, a l'objectiu de desenvolupament del mil·lenni: l'establiment d'un

pacte entre les nacions per eliminar la pobresa. L'informe ofereix el primer conjunt complet de dades sobre l'estat de cada objectiu en cada país i recalca les millors pràctiques per aconseguir-lo. Així mateix, posa de manifest, entre altres qüestions, que els canvis en les polítiques dels països rics pel que fa al deute, l'accés als mercats i les transferències de tecnologia són tan importants com l'assistència exterior, i analitza els factors i les polítiques que porten al creixement econòmic o a l'estancament, alhora que referma que les inversions en educació i salut no són tan sols recompenses de les economies en creixement, sinó que són requisits imprescindibles del creixement sostenible. ■

Informe sobre el Desarrollo Humano 2003. Los Objetivos del Milenio: un pacto entre las naciones para eliminar la pobreza. Programa de las Naciones Unidas per al Desenvolupament (PNUD). Ed. Mundi-Prensa, 2003.

Descobrir l'estat del món

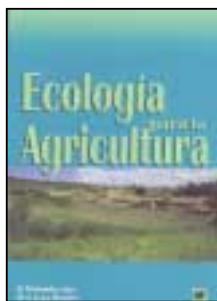
Després d'editar, l'any 2000, els materials didàctics *Conèixer l'estat del món*, el Centre Unesco de Catalunya publica ara *Descobrir l'estat del món*. Aquests nous materials adapten per a joves de Secundària i de Batxillerat una selecció dels continguts que han aparegut en els tres últims informes del Worldwatch Institute (anys 2001, 2002 i 2003). *Descobrir l'estat del món* conté deu unitats temàtiques i deu activitats per treballar-ne el contingut des de diferents àrees del currículum de Secundària, així com un extens recull d'informació i propostes per facilitar la tasca del professorat. Aquesta publicació del Centre Unesco de Catalunya ha estat possible gràcies a la col·laboració del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de la Generalitat de Catalunya, del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, de la Fundació Caixa Sabadell i de la Fundació Sa Nostra. Els centres d'ensenyament de Secundària en poden sol·licitar un exemplar gratuït. ■

Descobrir l'estat del món. Ed. Centre Unesco de Catalunya, 2003. Informació: tel.: 934 589 595 (Sara Batet); centre@unesco.cat.org, www.unesco-cat.org

Ecologia per a l'agricultura

Aquest llibre és una síntesi d'aspectes fonamentals de l'ecologia assequibles per a persones no especialitzades però que en necessiten un coneixement bàsic. L'obra explica els processos que es donen en els ecosistemes o a un nivell organitzatiu superior, centrats en el terreny de l'agricultura, i inclou capítols dedicats als ecosistemes agraris, l'impacte ambiental de l'activitat agrària, la producció primària i la biomassa vegetal, la producció secundària i la biomassa animal, el control de plagues, la contaminació i l'energia dels agroecosistemes, entre d'altres. ■

Ecología para la agricultura. Rocío Fernández Ales i María José Leiva Morales. Ed. Mundi-Prensa, 2003.

La normativa de l'aigua

La Carta Europea de l'Aigua qualifica aquest recurs de bé preuat, indispensable per a l'activitat humana. Els recursos d'aigua no són inesgotables i, per tant, cal preservar-los i controlar-los.

Aguas. Guía Técnico-Jurídica posa a l'abast de manera senzilla els complexos tràmits administratius necessaris per a l'obtenció de les autoritzacions, permisos i concessions, així com la legislació d'aplicació en el sector de l'aigua en l'àmbit de l'estat espanyol i de les comunitats autònomes. El llibre inclou un capítol dedicat a les tecnologies més usals i annexos pràctics recollits en la normativa. ■

Aguas. Guía Técnico-Jurídica. Carmen Bautista. Ed. Mundi-Prensa, 2003.

Guies d'educació ambiental

L'ambientalització de l'acció sindical, els ecoproductes a la llar i el desastre del *Prestige* són els temes de les tres últimes *Guies d'educació ambiental*, editades per l'Ajuntament de Barcelona. La primera guia, feta amb la col·laboració de CC.OO. del Barcelonès, té com a objectiu estimular la consciència medi-ambiental dels treballadors i les treballadores, així com de les seves representacions laborals, en el marc de l'empresa. La segona, elaborada per l'Escola Elisava-UPF i l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals-UAB, proposa l'opció d'un consum responsable triant béns i productes sostenibles. La tercera guia és una reflexió al voltant dels fets del *Prestige* que pot ajudar a aprendre dels errors i contribuir a refermar actituds i voluntats per a la gestió d'un futur més sostenible i solidari. Aquestes guies es poden trobar al Centre de Recursos Barcelona Sostenible, tel.: 93 237 47 43, o bé en format PDF a www.bcn.es/agenda21. ■

Afegeix un toc de medi ambient a la teva acció sindical, Ecoproductes a la llar, i Aprendre del Prestige. Guies d'educació ambiental, nùms. 15, 16 i 17. Ed. Ajuntament de Barcelona, 2003.

Mobilitat sostenible

De dilluns a dijous, després del butlletí de les 18.00 h, i el dissabte, a les 15.30 h, COM Ràdio emet *Mobilitat sostenible*, un programa presentat i dirigit per Jordi Sacristán, amb vocació de servei públic, que compta amb l'assessorament de l'Associació per a la Promoció del Transport Públic (PTP) i el patrocini de l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona i de Tramvia Metropolità. Entre els continguts del programa s'inclouen, per exemple, l'oferta de transport públic, els projectes de millora de la mobilitat o els hàbits dels ciutadans. També es fa un seguiment de les notícies relacionades amb la mobilitat. A la *web* de COM Ràdio es poden escoltar programes ja emesos. ■

Mobilitat sostenible. COM Ràdio, 91.0 FM, 882 OM. De dilluns a dijous, després del butlletí de les 18.00 h, i el dissabte, a les 15.30 h. WWW.comradio.com.

Agenda

Congressos

CONFERÈNCIA EUROPEA SOBRE ENERGIES RENOVABLES: OPCIONS POLÍTIQUES INTEL·LIGENTS

En aquesta conferència es volen analitzar els progressos fets fins ara en el camp de les energies renovables. També oferirà un fòrum de discussió per proposar polítiques i fixar objectius per a les energies renovables en l'horitzó del 2020.

- Del 19 al 21 de gener, Berlín (Alemanya)
- www.erec-renewables.org/berlin2004.htm

EXPOGARDEN

Trobada professional dels *garden centers* de l'Associació Espanyola de Centres de Jardineria

- Del 4 al 6 de febrer, Tenerife

Cursos

MÈTODES ESTADÍSTICS PER A L'ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DE DADES GENÒMIQUES DE PLANTES

Organitza: Institut Agronòmic Mediterrani de Saragossa (IAMZ)

- Del 2 al 2 de febrer, Saragossa
- www.iamz.ciheam.org

Fires

EXHIBICIÓ DE LA INDÚSTRIA DE LA PLANTA TROPICAL

- Del 15 al 17 de gener, Orlando, Florida (EUA)
- info@fnga.org
- www.fnats.org

FLORASUR

Fira de la flor tallada

- Del 15 al 18 de gener, Chipiona
- info@florasur.net
- www.florasur.net

VIVERALIA

Fira professional de la planta ornamental i afins

- Del 15 al 18 de gener, Alacant
- www.feria-alicante.com

AGRITECO

Fira agrícola del Mediterrani i saló de l'agricultura ecològica

- Del 15 al 18 de gener, Alacant
- www.feria-alicante.com

EUROPACADO/DECOFORCE/FLOREX/D. SING

Saló professional d'accessoris per a floristeria i decoració de jardins

- Del 18 al 21 de gener, Brussel·les (Bèlgica)
- www.europacado.be

HORMATEC, VILLE ET PAYSAGE

Saló de l'horticultura, el paisatge i les plantes

- Del 20 al 22 de gener, Lió (França)
- www.package.fr
- package@package.fr

FIORITEC-FESTIVAL DE LA FLOR

Del 23 al 25 de gener, Sanremo (Itàlia)

- www.fioritec.it
- info@floriviera.it

EXPOFLOR MÚRCIA

Fira de floristeria i horticultura ornamental

- Dies 24 i 25 de gener, El Palmar
- www.mercamurcia.es

PRO GREEN EXPO

Saló professional del sector verd

- Del 26 al 30 de gener, Denver, Colorado (EUA)
- www.progreenexpo.com

IPM ESSEN

Fira internacional de plantes i equipaments d'horticultura i floristeria

- Del 29 de gener a l'1 de febrer, Essen (Alemanya)
- dillen@messe-essen.de
- www.messe-essen.de

EXPOHOGAR REGALO PRIMAVERA

Saló internacional del regal i dels articles per a la llar. Durant el saló es podrà assistir a demostracions florals, amb flor natural i artificial, organitzades en col·laboració amb l'Escola d'Art Floral de Catalunya, i se celebrarà la II Copa d'Art Floral.

- Del 21 de gener al 3 de febrer, Barcelona
- www.firabcn.es

HORTIFLOR

Saló europeu de la floristeria, la jardineria i la decoració

- Del 13 al 15 de febrer, París Nord Villepinte (França)
- indexpo@wanadoo.fr
- www.hortiflor.org

SAMAGUA

Saló internacional de l'aigua
📅 Del 17 al 20 de febrer, Saragossa
✉ info@feriazaragoza.net
🌐 www.feriazaragoza.com

SALON DU VÉGÉTAL

Material vegetal per a horticultura ornamental. Distribució i comerç. Comercialització i exportació de fruites i hortalisses
📅 Del 18 al 20 de febrer, Angers (França)
✉ salo@bhr-vegetal.com
🌐 www.salon-du-vegetal.com

BIOFACH

Fira de productes biològics
📅 Del 19 al 22 de febrer, Nuremberg (Alemanya)
✉ info@biofach.de
🌐 www.biofach.de

AGROFIRA

Fira d'agricultura, floristeria i viverisme
📅 Del 19 al 22 de febrer, Vila-real
🌐 www.ajvila-real.es/agrofira

FLORMART-MIFLOR

Saló internacional de floricultura de viviers i jardineria
📅 Del 20 al 22 de febrer, Pàdua (Itàlia)
✉ info@padovafiore.it
🌐 www.flormart.it

OBERT PLANT MARESME

Jornades de portes obertes i fòrum de planta ornamental en test
📅 Dies 27 i 28 de febrer, Vilassar de Mar
✉ mercatflor@mercatflo.com
🌐 www.mercatflor.com

LA LLUNA

Creixent: 29 de gener a les 06.03 (calma). **Plena:** 8 de desembre a les 20.37 (variable) i 7 de gener a les 15.40 (temperatures suaus). **Minvant:** 16 de desembre a les 17.42 (gelades) i 15 de gener a les 04.46 (pluges). **Nova:** 23 de desembre a les 09.43 (algunes pluges) i 21 de gener a les 21.05 (temperatures baixes).

EL SOL

L'1 de **desembre**, el sol va sortir a les 06.57 i es va pondre a les 16.23, i, el 31 de desembre, el sol sortirà a les 07.17 i es pondrà a les 16.32. L'1 de **gener**, el sol sortirà a les 07.17 i es pondrà a les 16.33, i, el 31 de gener, el sol sortirà a les 07.04 i es pondrà a les 17.06.

PLUJA I TEMPERATURA

El desembre del 2002 es van recollir a l'Observatori Fabra de Barcelona 52,5 l d'aigua de pluja per m², i el mes de gener de 2003, 24,6 l. La temperatura mitjana en aquest observatori va ser, el desembre del 2002, de 10,4°C, i el gener de 2003, de 7,9°C. El 2002, la mitjana anual de pluja va ser de 954,2 l, i la de temperatura, de 15,8°C.

JARDINERIA

Al desembre se sembren anemones, tulipes, jacints, narcisos, clavells xinesos, crisantems, pensaments i malva florida. El gener és un bon temps per sembrar malves, violers i roselles dobles, que floriran a la primavera. A les explotacions forestals se sembren les cabeces de flors primerenques, com el gladiol de primavera i la tulipa.

Val la pena anar-hi

El parc de Montjuïc

La muntanya de Montjuïc acull nombrosos equipaments culturals, esportius i naturals. És un lloc per anar-hi a passar el dia i gaudir de la diversitat de l'oferta. Com que, independentment de si són públiques o privades, la visita a les diferents instal·lacions és de pagament, l'organisme gestor del parc ha creat la targeta Montjuïc Card, que estableix un preu conjunt per a l'accés, durant un dia, a la majoria d'equipaments de la muntanya: trenet turístic, telefèric, préstec de bicicletes, Fundació Joan Miró, Piscines Picornell, Museu Nacional d'Art de Catalunya

(MNAC), Galeria Olímpica, Museu Etnològic, Museu Arqueològic, Jardí Botànic i Castell de Montjuïc, entre d'altres. Aquesta targeta es pot aconseguir a través del ServiCaixa i a les oficines de Turisme de Barcelona. A l'interior del parc hi ha punts de venda a les catorze instal·lacions adherides, als centres d'acollida del parc, als punts de préstec de bicicletes i a l'edifici del CaixaFòrum. ■

ADOBS I FERTILITZANTS

**FARMAGRÍCOLA
J. PIGUILLEM**

Pol. Ind. Estruc
c/ Les Moreres, 101 08820 El Prat de Llobregat
tel. i fax: 93 3702980
farmapigui@terra.es

ARTS GRÀFIQUES

Quality Impres

*Serveis professionals
d'Impressió Digital*

Barcelona • Z. Franca • El Prat
Tel. Att. Client: 93 449 87 60

www.qualityimpres.com

elTinter

Arts gràfiques, edicions
i produccions S.A.L.

La Plana, 8 08032 Barcelona
tel.: 93 357 00 50 - 357 06 04
fax 93 357 02 66
a.e.: eltinter@eltinter.com
web: www.eltinter.com

AUTOMOCIÓ

Vespa Balart Barcelona

C/ Córsega, 201
08036 Barcelona
tel.: 93.419.26.11
fax 93.419.37.10
www.vespabarcelona.com
vespabarcelona@vespabarcelona.com

COMUNICACIÓ

Oxigen Comunicació

Publicitat, imatge corporativa, web
C. Llull, 29-37 08005 Barcelona
tel.: 933 005 486, fax: 933 094 468
www.oxigencomunicacio.com

**EINES, MAQUINÀRIA I VEHICLES
DE JARDINERIA**

Aubert, S. A.

Av. Barcelona, 63
08970 Sant Joan Despí
tel.: 93477 03 30, fax: 93 477 24 38
C. Sant Ferran, 86
08940 Cornellà de Llobregat
tel.: 93 474 35 35, fax: 93 434 37 80
C. Carders, 4 08003 Barcelona
tel.: 93 319 66 03, fax: 93 319 06 66

Suministros I.L.A.G.A., S. A.

Pg. de Sant Joan, 12
08010 Barcelona
tel.: 93 232 74 11, fax: 93 232 40 31
a. e.: ilaga@ilaga.es
web: www.ilaga.es

Ctra. de Ribes, 103
08520 Les Franqueses del
Valles
tel.: 93 849 28 22,
fax: 93 849 22 67
a. e.: politractor@sefes.es
web: www.politractor.com

CENDRERS DE PLATJA

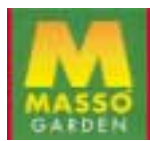
Pisto 68, S. L.

Av. Catalunya, 1
43700 El Vendrell
tel.: 977 15 40 34 - 607 30 49 71
fax: 977 15 41 83
a. e.: trodrido@jazzfree.com

FITOSANITARIS

MARTÍ AGRÍCOLA

MARTÍ FABRÉS, S.L.
Ctra. de Navarres, km 4,8
Pol. Ind. Riu d'Or
tel. i fax: 93 827 23 07
08251 Santpedor

Comercial Química Massó, S. A.
C. Viladomat, 321, 5è. 08029 Barcelona
tel.: 93 495 25 00, fax: 93 495 25 02
a. e.: jcampes@cpm.es

LAMPISTERIA I ELECTRICITAT

SAME, S. L.

C. Montseny, 7-13 08400 Granollers
tel.: 90210 03 90, fax: 93 846 86 64
a. e.: inf@same.es
web: www.same.es

LLAVORS

Neoplant, S. L.

C. Maria Vidal, 324 08340 Vilassar de Mar
tel.: 90215 22 94, fax: 93 750 00 08
a. e.: neocom@sefes.es
web: www.neoplant.es

MOBILIARI URBÀ

Santa & Cole Ediciones de Diseño

Balmes 71 08440 Cardedeu
tel.: 938 462 437, fax: 938 711 767
a. e.: urbana@santacole.com
www.santacole.com

BDU-RICHTER

Jocs infantils diferents
tel.: 93/246.49.04
a. e.: bdu@bdu.es
web: www.bdu.es

**FUNDACIÓ
BENITO
DUCTILE**

**UN REFERENT EN DISSENY
I QUALITAT**

- Tapes i reixes de fundició
- Mobiliari urbà
- Jocs infantils i circuits esportius
- Il·luminació pública

Via Ausetania, 11 · 08560 Manlleu (BCN)
Tel. 93 852 1000 · A/e: info@fdb.es · www.fdb.es

REG, MATERIAL I INSTAL·LACIONS

Grup Sabater

Poligon Industrial El Cros, nau 2
08310 Argentona
tel.: 93 741 42 32
fax: 93 757 92 41
a. e.: sabater@sabatergrup.com
web: www.sabatergrup.com

**SERVEIS DE JARDINERIA,
OBRA PÚBLICA**

ACYCSA (Antonio Casado y Cía., S. A.)

Mas d'en Sol, s/n,
Ctra. N-II, km 751,2
17705 Pont de Molins
tel.: 972 52 91 36, fax: 972 52 91 11
a. e.: viveros@acycsa.es
web: www.acycsa.es

**CLD, Neteja i Gestió
Ambiental**
Gran Via de Carles III,
98, 3a. planta
08028 Barcelona
tel.: 93 330 85 18/19,
fax: 93 330 85 23

a. e.: info@grupclcd.com
web: www.grupclcd.com

CESPA

Poligon Industrial Zona Franca,
carrer B, 16-22
08040 Barcelona
tel.: 93 413 65 95, fax: 93 413 65 97
a. e.: marti-bcn@cespa.es

Jardineria y Riegos Azahar, S. A.

Rambla Ribatallada, 6, 4t. 4a.
08190 Sant Cugat del Vallès
tel.: 629 25 42 32
a. e.: barna.azahar@peleline.es

web: www.jardineriamoix.com
tel.: 93 805 29 34

SEGURETAT I PROTECCIÓ

Comercial Gummi, S. A.

Equips de protecció laboral
Travessia Industrial, 111
08907 L'Hospitalet de Llobregat
tel.: 93 264 39 99
fax: 93 264 39 98
a. e.: gummi@comercialgummi.com
web: www.comercialgummi.com

TERRES I SUBSTRATS

BURES

TERRES, SUBSTRATS I COMPLEMENTOS
PER A LA JARDINERIA
Camí de les Rafoles, s/n Apartat 174
08830 Sant Boi de Llobregat
tel.: (+34) 93 640 16 08
fax: (+34) 93 640 17 02
a.e.: bures@buressa.com
web: <http://www.buressa.com>

tma

División Tierras y Complementos

T.M.A. (Tecnología Medio Ambiental)
Grup F. Sánchez, S. L.

Av. Can Fontanals, s/n Ap. de Correus 276
08190 Sant Cugat del Vallès
tel.: 93 675 41 11, fax: 93 674 16 52
Planta: Ctra. antiga d'Ullastrell, s/n
Finca Can Carreras 08191 Rubí
tel.: 93 588 25 72, fax: 93 588 46 84
a. e.: planta@tma.es web: www.tma.es

VIVERISTES

Centre de Jardineria Sils, S. A.

Cruilla N-II/Ctra. Vidreres
Ap. de Correus 26 17410 Sils
tel.: 972 87 52 52, fax: 972 87 51 62
a. e.: info@jardineriasils.com
web: www.jardineriasils.com

Vivers Massaneda, SAT 950

Ctra. de Sant Hilari, s/n Ap. 137
17430 Santa Coloma de Farners
tel.: 972 84 08 55, fax: 972 84 09 16
a. e.: massaneda@infonegocios.com

Viver de Bell-lloc
Productor d'Hedera sp.
Administració: Tarragona, 18
tel.: 938 444 105, fax: 938 444 107
Viver: La Pineda, tel i fax: 938 713 588
a. e.: vivbell@vivbell.com
Apartat de Correus 206 08440 Cardedeu

DIRECTORI VERD

Totes les empreses que
es vulguin publicitar a
les pàgines del nou
Directori Verd es poden
adreçar a Parcs i Jardins,
tel.: 93 413 24 70,
fax: 93 413 24 21

un.
missatge
de **PAU**
a tot el Món

Per un món en pau!

Moltes gràcies a tots els que ens heu ajudat a fer realitat el pessebre de la Plaça Sant Jaume d'enguany.

als patrocinadors:

als col·laboradors:

als que han donat suport:

**Campanya de recollida
d'arbres de Nadal per reciclar.**

Tens més de 200 punts repartits per tota la ciutat.
Porta'ns el teu arbre, del 7 al 18 de gener de 2004,
i el convertirem en compost.

Recicla!
219
punts de recollida
arbres de
Nadal

Més informació trucant al **010***
i www.bcn.es/paresijardins

*el preu de la trucada és de 0,55€3 minuts o fracció

[AGENDA 21 BCN]

 el Periódico